

FATF

ՖԱՐՖ-Ի ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

ՌԻՍԿԱՀԵՆՔ ՄՈՏԵՑՄԱՆ
ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ

Հոկտեմբեր 2014թ.

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲ^ա)

Ֆինանսական միջոցառումների աշխատանքային խումբը (ՖԱԹՖ) միջկառավարական անկախ մարմին է, որը մշակում է համաշխարհային ֆինանսական համակարգը փողերի լվացումից, ահաբեկչության ֆինանսավորումից և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորումից պաշտպանելու քաղաքականություններ և սատարում է դրանց իրագործմանը: ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականները ճանաչում են գտել որպես փողերի լվացման (ՓԼ) և ահաբեկչության ֆինանսավորման (ԱՖ) դեմ պայքարի համաշխարհային ստանդարտ:

ՖԱԹՖ-ի մասին լրացուցիչ տեղեկատվության համար կարող եք այցելել հետևյալ ինտերնետային կայքէջը.

www.fatf-gafi.org

© 2014 ՖԱԹՖ/ՏՀՀԿ: Բոլոր իրավունքները պաշտպանված են:

Արգելվում է սույն հրապարակումը վերատպել կամ թարգմանել առանց նախնական գրավոր թույլտվության: Սույն հրապարակման կամ դրա որևէ մասի համար նման թույլտվություն ստանալու նպատակով պետք է դիմել ՖԱԹՖ-ի քարտուղարություն՝

FATF Secretariat, 2 rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16, France հասցեով
(ֆաքս՝ +33 1 44 30 61 37, էլեկտրոնային փոստ՝ contact@fatf-gafi.org):

Սույն փաստաթուղթը թարգմանություն է անգլերենից: Թարգմանությունը կատարվել է Հայաստանի Հանրապետությունում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դեսպանատան օժանդակությամբ:

Թարգմանության հետ կապված հարցերով դիմել ՀՀ կենտրոնական բանկ, Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոն՝ ք. Երևան, Վ. Սարգսյան 6 հասցեով
(հեռախոս/ ֆաքս՝ +374 10 545088, էլեկտրոնային փոստ՝ info@fmc.am):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ	3
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	4
Ա. ՆԱԽԱԲԱՆ	4
Բ. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	5
Գ. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԻ ԹԻՐԱԽԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆԸ, ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ	6
ԲԱԺԻՆ I. ՖԱԹՖ-Ի ՓԼ/ԱՖ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ (ՌՀՄ)	7
Ա. ԻՂՉ Է ՌՀՄ-Ն	7
Բ. ՆՈՐ ՄՈՏԵՑՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ	7
Գ. ՌՀՄ-Ի ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ	8
Դ. ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	9
ՌՀՄ-Ի ՆԵՐՔՈ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԲԱՇԽՈՒՄԸ	10
ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԻ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄԸ	11
ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ	11
ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԻ ԶՄՊՈՒՄԸ	12
ՌՀՄ-Ի ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ	13
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՆԵՐԱՌՈՒՄԸ	14
ԲԱԺԻՆ II. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ	15
Ա. ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ	15
ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԸ ՀԱՍԿԱՆԱԼԸ	16
ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԸ ԶՄՊԵԼԸ	17
Բ. ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՄԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ	20
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ	20
ՌԻՍՈՒՅՑՈՒՄԸ	22
ՈՒՂՂՈՐԴՈՒՄԸ	22
ԲԱԺԻՆ III. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԱՄԱՐ	24
Ա. ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ	25
Բ. ՌԻՍԿԻ ԶՄՊՈՒՄԸ	27
ՆՈՒՅՆԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՒԳՈՒՄ, ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԻ ԵՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԲՆՈՒՅԹԻ ՊԱՐԶՈՒՄ	27
ԸՆԹԱՑԻԿ ՀՊՈՒ/ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ	30
ՀԱԾՎԵՏՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	31
Գ. ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԸ	32
ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ	32
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ	33
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԵՎ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ	35
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1	39
ՏԱՐԲԵՐ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ ՆԵՐԴՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ	39
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2	70
ԲԱԶԵԼԻ ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ ՖԱԹՖ-Ի ԿՈՂՄԻՑ ՍԱՀՄԱՆՎԵԼ ԵՆ ՈՐՊԵՍ ԿԻՐԱՌԵԼԻ ՓԼ/ԱՖ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԱՍՈՎ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ (Հ. 26)	70
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	75

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱՖ	Ահաբեկչության ֆինանսավորում
ԲՀՍ	Բազելի հիմնարար սկզբունք
ԲՄ.	Բացատրական մեկնաբանություն
ԲՎԲԿ	Բանկային վերահսկողության բազելյան կոմիտե
Հ.	Հանձնարարական
ՀՊՈՒ	Հաճախորդի պատշաճ ուսումնասիրություն
ՌՀՄ	Ռիսկահենք մոտեցում
ՆՈՖԳՏՄ	Նախատեսված ոչ ֆինանսական գործունեության տեսակ և մասնագիտություն
ՔԱՈՒԱ	Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձ
ՓԼ	Փողերի լվացում
ՖՀՄ	Ֆինանսական հետախուզության մարմին

Սույն ուղեցույցը պետք է դիտարկել հետևյալ փաստաթղթերի համատեքստում.

- ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականները, մասնավորապես՝ Հանձնարարական 1-ը և 26-ը (Հ. 1, Հ. 26) և դրանց Բացատրական մեկնաբանությունները (ԲՄ), ինչպես նաև Տերմինաբանական բառարանը,
- ՖԱԹՖ-ի այլ փաստաթղթեր, ինչպիսիք են [Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ռիսկերի ազգային գնահատման վերաբերյալ ՖԱԹՖ-ի ուղեցույցը](#), [Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձանց վերաբերյալ ՖԱԹՖ-ի ուղեցույցը](#) և [ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջոցառումների և ֆինանսական ներառման վերաբերյալ ՖԱԹՖ-ի ուղեցույցը](#):

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. ՆԱԽԱԲԱՆ

1. Ռիսկահենք մոտեցումը (ՌՀՄ) առանցքային նշանակություն ունի ՖԱԹՖ-ի 2012 թվականի խմբագրությամբ ընդունված՝ Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ պայքարի միջազգային ստանդարտների¹ արդյունավետ իմպլեմենտացման համար: ՖԱԹՖ-ը վերանայել է ֆինանսական հատվածի համար ՌՀՄ-ի 2007 թվականին հրապարակված ուղեցույցը՝ նոր պահանջներին² համապատասխանեցնելու, ինչպես նաև ՌՀՄ-ի կիրառության ժամանակահատվածում պետական մարմինների և մասնավոր հատվածի կուտակած փորձն արտացոլելու նպատակով: Սույն վերանայված փաստաթուղթը հիմնականում նախատեսված է բանկային ոլորտի համար³, իսկ արժեթղթերի ոլորտի համար կմշակվի առանձին ուղեցույց: ՖԱԹՖ-ը նախատեսում է նաև վերանայել ՌՀՄ-ի վերաբերյալ իր մյուս ուղեցույցները, որոնք բոլորը հիմնված են 2003 թվականի խմբագրությամբ Հանձնարարականների վրա⁴:

¹ [ՖԱԹՖ \(2012թ.\)](#)

² ՖԱԹՖ-ի Ստանդարտները ներառում են ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականները, դրանց Բացատրական մեկնաբանությունները և Տերմինաբանական բառարանով տրված սահմանումները:

³ Բանկային գործունեությունը ՖԱԹՖ-ի Տերմինաբանական բառարանի «ֆինանսական հաստատություններ» հասկացությամբ սահմանված գործունեությունը կամ գործառնություններն են, մասնավորապես՝ 1-ին, 2-րդ և 5-րդ կետերում նշված գործառնությունները: Սույն ուղեցույցը նախատեսված է դրանցում թվարկված ծառայությունները մատուցող հաստատությունների համար:

⁴ 2007 թվականի հունիսից մինչև 2009 թվականի հոկտեմբերն ընկած ժամանակահատվածում ՖԱԹՖ-ը հրապարակել է բիզնեսի տարբեր ոլորտների, մասնավորապես՝ ֆինանսական հատվածի, անշարժ գույքի գործակալների, հաշվապահների, տրաստային և ընկերությունների ներկայացման

2. Բանկային ոլորտի համար ՌՀՄ-ի ուղեցույցը մշակվել է ՖԱԹՖ-ի մի խումբ անդամների կողմից՝ Միացյալ Թագավորության և Մեքսիկայի համատեղ ղեկավարությամբ⁵: Մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչները ներգրավվել են խմբի աշխատանքներում⁶ և խորհրդատվության նպատակով ծանոթացել վերանայված փաստաթղթի նախագծին⁷:
3. Բանկային ոլորտի համար ՌՀՄ-ի վերանայված այս ուղեցույցն ընդունվել է ՖԱԹՖ-ի 2014 թվականի հոկտեմբերին կայացած լիազումար նիստում:

Բ. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

4. Սույն ուղեցույցը նպատակ ունի.
 - Սահմանել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման սկզբունքները,
 - Ընդհանուր ուղղորդման և գործող պրակտիկայի վրա հիմնված օրինակների միջոցով օժանդակել երկրներին, իրավասու մարմիններին ու բանկերին ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցումը մշակելու և ներդնելու հարցում,

ծառայություններ մատուցողների (ՏԸՆԾՄ), թանկարժեք մետաղների և քարերի դիլերների, խաղատների, իրավաբանների, դրամական փոխանցումներ իրականացնողների (ԴՓԻ) և կյանքի ապահովագրության ծառայություններ մատուցող ընկերությունների կողմից ՌՀՄ-ի կիրառության վերաբերյալ մի շարք ուղեցույցներ (www.fatfgafi.org/documents/riskbasedapproach/):

⁵ Աշխատանքային խմբի կազմում ներառված են եղել ՖԱԹՖ-ի անդամ երկրների (Արգենտինա, Ավստրալիա, Ավստրիա, Բելգիա, Բրազիլիա, Չինաստան, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Հոնգ Բոնգ (Չինաստան), Հնդկաստան, Իտալիա, Ճապոնիա, Մեքսիկա, Իսպանիա, Շվեյցարիա, Նիդեռլանդներ, Միացյալ Թագավորություն և ԱՄՆ), ասոցիացված անդամների (Փողերի լվացման դեմ պայքարի ասիա-խաղաղօվկիանոսյան խումբ (ԱԽԽ))՝ ի դեմ Բանգլադեշի և Թայլանդի, ինչպես նաև ՄԱՆԻՎԱԼ՝ ի դեմ Լեհաստանի), դիտորդների (Բանկային վերահսկողության բազելյան կոմիտե (ԲՎԲԿ), Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպություն (ԵԱՀԿ), Արժեթղթերի հանձնաժողովների միջազգային կազմակերպություն (ԱՀԿ), Ապահովագրության ոլորտի վերահսկողների միջազգային ասոցիացիա (ԱՎՄԱ), Միջազգային ֆինանսական կենտրոնների վերահսկողների խումբ (ՄՖԿՎԽ), Արժույթի միջազգային հիմնադրամ (ԱՄՀ) և Համաշխարհային բանկ (ՀԲ)) ներկայացուցիչներ:

⁶ Ծրագրի աշխատանքային խմբում ներկայացված են եղել հետևյալ կազմակերպությունները. ԱՄԵՔՍ, Ասիայում և խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանում զարգացման ֆինանսական հաստատությունների ասոցիացիա (ԱԽՏՁՖՀԱ), Կոոպերատիվ բանկերի եվրոպական ասոցիացիա (ԿԲԵԱ), Պետական բանկերի եվրոպական ասոցիացիա (ՊԲԵԱ), Եվրոպական բանկերի ֆեդերացիա (ԵԲՖ), Եվրոպական բանկային ոլորտի հանձնաժողով (ԵԲՈՀ), Լատինա-ամերիկյան բանկային ֆեդերացիա (ԼԱԲՖ), Միջազգային բանկային ֆեդերացիա (ՄԲՖ), ՍՎԻՖԹ, Հարավային Աֆրիկայի բանկային ասոցիացիա (ՀԱԲԱ), Վոլֆսբերգ խումբ, Արաբական բանկերի միություն (ԱԲՄ), Վարկային միությունների համաշխարհային խորհուրդ (ՎՄՀԽ) և Խնայողական բանկերի համաշխարհային ինստիտուտ/ Խնայողական բանկերի եվրոպական խումբ (ԽԲՀԻ/ ԽԲԵԽ):

⁷ Առաջարկություններ ստացվել են Հարավային Աֆրիկայի բանկային ասոցիացիայից, ԵԲՖ-ից, ԵԲՈՀ-ից, ՊԲԵԱ-ից, ԿԲԵԱ-ից, ԼԱԲՖ-ից, ՎՄՀԽ-ից, ԽԲՀԻ/ ԽԲԵԽ-ից, ինչպես նաև Արժեթղթերի միջազգային խորհրդի ասոցիացիայից, Դրամական փոխանցումների համակարգերի միջազգային ասոցիացիայից, Ռիելթորական ասոցիացիաների միջազգային կոնսորցիումից և Ռուսաստանի էլեկտրոնային փողերի ասոցիացիայից:

- Ռիսկերի և դրանց զսպմանն ուղղված միջոցների նպատակային վերլուծության միջոցով աջակցել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ազգային միջոցառումների արդյունավետ իրականացմանն ու վերահսկողությանը,
- Որպես գլխավոր նպատակ՝ նպաստել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման վերաբերյալ ընդհանուր պատկերացումների ձևավորմանը:

9. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԻ ԹԻՐԱԽԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆԸ, ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

5. Սույն ուղեցույցը նախատեսված է երկրների և դրանց իրավասու մարմինների, այդ թվում՝ բանկային ոլորտի վերահսկողների համար: Ուղեցույցից կարող են օգտվել նաև բանկային ոլորտի մասնագետները:
6. Ուղեցույցը բաղկացած է երեք բաժնից: Ռիսկահենք մոտեցման առանցքային տարրերը ներկայացնող Բաժին I-ը պետք է դիտարկվի հաջորդ երկու՝ բանկային վերահսկողների (Բաժին II) և և բանկերի (Բաժին III) կողմից ռիսկահենք մոտեցման արդյունավետ կիրառության վերաբերյալ ուղղորդող դրույթներ ներկայացնող բաժինների համատեքստում:
7. Սույն ուղեցույցով ընդունվում է այն հանգամանքը, որ ՌՀՄ-ի արդյունավետ կիրառության համար անհրաժեշտ է որպես հիմք ընդունել և հաշվի առնել տվյալ երկրի իրավական ու կարգավորման դաշտում ձևավորված մոտեցումները, բանկային համակարգի բնույթը, բարդությունն ու հասունությունը, ինչպես նաև ռիսկայնության նկարագիրը: Ուղեցույցը նկարագրում է, թե երկրները ինչ պետք է հաշվի առնեն ՌՀՄ-ն մշակելիս և ներդնելիս, սակայն որևէ կերպ չի կանխորոշում ազգային իրավասու մարմինների կողմից կայացվող որոշումների շրջանակն ու բովանդակությունը: Ուղեցույցով ներկայացված ընդհանուր սկզբունքները դիտարկելիս իրավասու մարմինները պետք է հաշվի առնեն տվյալ երկրում առկա իրավիճակը, այդ թվում՝ վերահսկողական մոտեցումն ու իրավական համակարգը:
8. Սույն ուղեցույցը պարտադրանքի ուժ չունեցող փաստաթուղթ է: Այն հիմնված է տարբեր երկրների ու մասնավոր հատվածի փորձի վրա և կարող է օգնել իրավասու մարմիններին ու ֆինանսական հաստատություններին՝ ՖԱԹՖ-ի որոշ Հանձնարարականներ արդյունավետ կերպով իմպլեմենտացնելու գործում:

ԲԱԺԻՆ I. ՖԱԹՖ-Ի ՓԼ/ԱՖ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ (ՌՀՄ)

Ա. ԻՆՉ Է ՌՀՄ-Ն

9. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցումը նշանակում է, որ երկրները, իրավասու մարմինները և ֆինանսական հաստատությունները⁸ պետք է բացահայտեն, գնահատեն ու հասկանան իրենց ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, ինչպես նաև ձեռնարկեն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համարժեք միջոցառումներ՝ այդ ռիսկերն արդյունավետ կերպով զսպելու նպատակով:
10. ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը գնահատելիս⁹ երկրները, իրավասու մարմինները և ֆինանսական հաստատությունները պետք է վերլուծեն ու փորձեն հասկանալ, թե բացահայտված ռիսկերն ինչպե՞ս են ազդում իրենց վրա. այսինքն, ռիսկերի գնահատումը հիմք է ապահովում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջոցառումների՝ ըստ ռիսկի տարբերակված կիրառության համար¹⁰: ՌՀՄ-ն «հարյուր տոկոսանոց արդյունք ապահովող» մոտեցում չէ. կարող են լինել դեպքեր, երբ հաստատությունը ձեռնարկել է ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը բացահայտելուն և զսպելուն ուղղված բոլոր ողջամիտ միջոցառումները և, այդուհանդերձ, օգտագործվում է ՓԼ կամ ԱՖ նպատակներով:
11. ՌՀՄ-ն երկրներին, իրավասու մարմիններին և ֆինանսական հաստատություններին չի ազատում ՓԼ/ԱՖ ցածր գնահատված ռիսկերը զսպելու պարտականությունից¹¹:

Բ. ՆՈՐ ՄՈՏԵՑՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

12. 2012 թվականին ՖԱԹՖ-ը վերանայեց իր Հանձնարարականները՝ ֆինանսական հանցագործությունների դեմ պայքարում երկրների կառավարություններին ավելի ազդեցիկ գործիքներ տալու միջոցով հակազդեցության գլոբալ միջոցառումներն ուժեղացնելու և ֆինանսական համակարգի ամբողջականությունն ապահովելու նպատակով:

⁸ Այդ թվում՝ ֆիզիկական անձինք, տես ՖԱԹՖ-ի Տերմինաբանական բառարանում «ֆինանսական հաստատությունների» սահմանումը:

⁹ [ՖԱԹՖ \(2013ա\)](#), պարբերություն 10:

¹⁰ [ՖԱԹՖ \(2013ա\)](#), պարբերություն 10, ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի բացահայտման և գնահատման մանրամասները տես նաև Բաժին I.Դ-ում:

¹¹ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը ցածր գնահատված լինելու դեպքում ԲՄ 1-ը երկրներին թույլ է տալիս չկիրառել ՖԱԹՖ-ի որոշ Հանձնարարականներ, իսկ ԲՄ 10-ը թույլ է տալիս կիրառել հաճախորդի պատշաճ ուսումնասիրության պարզեցված միջոցառումներ՝ հաշվի առնելով ցածր ռիսկի բնույթը, տես՝ ԲՄ 1-ի 6-րդ, 11-րդ և 12-րդ պարբերությունները, ԲՄ 10-ի 16-րդ և 21-րդ պարբերությունները:

13. Կատարված կարևորագույն փոփոխություններից մեկը ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման ավելի ընդգծված կարևորումն էր, հատկապես կանխարգելիչ միջոցառումների և վերահսկողության մասով: Եթե 2003 թվականի խմբագրությամբ Հանձնարարականները թույլատրում էին որոշ ոլորտներում ՌՀՄ-ի կիրառությունը, ապա 2012 թվականի խմբագրությամբ Հանձնարարականները ՌՀՄ-ն համարում են երկրի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի «հիմնարար բնույթ» ունեցող բաղկացուցիչը¹²: Սա գերակա պահանջ է, որ կիրառվում է ՖԱԹՖ-ի բոլոր վերաբերելի Հանձնարարականների նկատմամբ:
14. ՖԱԹՖ-ի 40 Հանձնարարականների ներածական մասի համաձայն, «ռիսկահենք մոտեցումը երկրներին թույլ է տալիս ՖԱԹՖ-ի պահանջներով սահմանված շրջանակում կիրառել միջոցառումների ավելի ճկուն համախումբ՝ ապահովելով իրենց ռեսուրսների ավելի արդյունավետ օգտագործումը և առկա ռիսկերի բնույթին համահունչ կանխարգելիչ միջոցառումների կիրառումը»:
15. Այսպիսով, ՌՀՄ-ի կիրառությունը հնարավոր այլընտրանքային տարբերակ չէ, այլ անհրաժեշտ նախապայման՝ ՖԱԹՖ-ի Ստանդարտների արդյունավետ իմպլեմենտացման համար¹³:

Գ. ՌՀՄ-Ի ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

16. ՌՀՄ-ի կիրառության շրջանակը սահմանվում է Հանձնարարական 1-ով: Այն վերաբերում է հետևյալին.
 - Ո՞վ և ի՞նչը պետք է ենթակա լինի երկրի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին. ի լրումն ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականների շրջանակում արդեն իսկ ընդգրկված ոլորտների և գործունեության տեսակների¹⁴, երկրները պետք է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի կիրառությունը

¹² Հ.1

¹³ Կանխարգելման և զսպման ռիսկահենք միջոցների արդյունավետությունը գնահատվում է երկրի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի փոխադարձ գնահատումների շրջանակում: Արդյունավետության գնահատմամբ որոշվում է, թե երկիրը որքանով է հասել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի կայացած համակարգ ունենալու տեսանկյունից առանցքային նշանակություն ունեցող մի շարք սահմանված արդյունքների, և վերլուծվում է, թե երկրի իրավական ու ինստիտուցիոնալ համակարգերը որքանով են ապահովում ակնկալվող արդյունքներին հասնելու ընթացքը: Գնահատողները պետք է հաշվի առնեն ռիսկերը, ինչպես նաև ռիսկահենք մոտեցմամբ թույլատրված ճկունությունը, երբ դատողություններ են անում երկրում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի թերությունների և դրանց էականության մասին, [ՖԱԹՖ \(2013թ.\)](#):

¹⁴ Տես ՖԱԹՖ-ի (2012թ.) Տերմինաբանական բառարանի «ֆինանսական հաստատություններ» և «նախատեսված ոչ ֆինանսական գործունեության տեսակներ և մասնագիտություններ» սահմանումները:

տարածեն նաև այն հաստատությունների, ոլորտների կամ գործունեության տեսակների վրա, որոնք ՓԼ/ԱՖ բարձր ռիսկ են պարունակում: Երկրները կարող են նաև դիտարկել որոշակի հաստատությունների, ոլորտների կամ գործունեության տեսակների ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի որոշ պահանջների կատարման պարտականությունից ազատելու նպատակահարմարությունը, եթե դրանք բավարարում են սահմանված պայմաններին, օրինակ՝ այդ ոլորտներին կամ գործունեության տեսակներին առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկը ցածր է գնահատվել¹⁵:

- Ինչպե՞ս պետք է իրականացվի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին ենթակա սուբյեկտների համապատասխանության վերահսկողությունը. վերահսկողները պետք է հաշվի առնեն ռիսկերի գնահատման ու զսպման մասով բանկի սեփական եզրահանգումները և ընդունեն ազգային ՌՀՄ-ի ներքո հայեցողականության որոշակի աստիճանի առկայությունը, իսկ ԲՄ 26-ով նաև պահանջվում է, որ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի շրջանակներում վերահսկողություն իրականացնելիս վերահսկողներն իրենք կիրառեն ռիսկահենք մոտեցումը:
- Ինչպե՞ս պետք է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին ենթակա սուբյեկտներն ապահովեն իրենց համապատասխանությունը. որոշ իրավիճակներ բնութագրվում են ՓԼ/ԱՖ բարձր ռիսկերի առկայությամբ, որոնց դեպքում իրավասու մարմինները և բանկերը պետք է ձեռնարկեն հավելյալ միջոցներ՝ բարձր ռիսկերը զսպելու նպատակով: Սա նշանակում է, որ հսկողական միջոցառումները պետք է իրականացվեն ավելի մեծ շրջանակով, աստիճանով, հաճախականությամբ կամ խորությամբ: Ի հակադրություն դրա, ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը ցածր լինելու դեպքում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ստանդարտ միջոցները կարող են նվազեցվել, ինչը նշանակում է, որ պահանջվող յուրաքանչյուր միջոց պետք է ձեռնարկվի, սակայն հսկողական միջոցառումները կարող են իրականացվել նվազ աստիճանով, հաճախականությամբ կամ խորությամբ¹⁶:

Դ. ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

17. ՌՀՄ-ի ներդրումը կարող է առնչվել մի շարք խնդիրների հետ:

¹⁵ ԲՄ 1, պարբերություն 6:

¹⁶ Հ. 10, ԲՄ 10, ծանոթագրություն 33:

18. Արդյունավետ ռիսկահենք համակարգը որպես հիմք ընդունում և հաշվի է առնում երկրի իրավական ու կարգավորման ոլորտներում ձևավորված մոտեցումները, ֆինանսական համակարգի բնույթը, բարդությունն ու հասունությունը և ռիսկայնության նկարագիրը: Բանկերն իրենց ՓԼ/ԱՖ ռիսկը բացահայտելիս ու գնահատելիս պետք է հաշվի առնեն Հանձնարարական 1-ին համապատասխան կատարված՝ երկրի ռիսկերի ազգային գնահատումները, գործող իրավական և կարգավորման դաշտը, այդ թվում՝ էական ռիսկ պարունակող ոլորտները և իրավական կամ կարգավորման մակարդակով սահմանված զսպման միջոցները: ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը բարձր լինելու դեպքում բանկերը պետք է անպայման կատարեն հավելյալ պատշաճ ուսումնասիրություն, թեպետ ոչ բոլոր դեպքերում է, որ ազգային օրենսդրությունը կամ կանոնակարգերը հստակ նախանշում են այդ բարձր ռիսկերի զսպման եղանակները (օրինակ՝ տարբերակում են հավելյալ ընթացիկ մոնիտորինգի տարբեր աստիճանները)¹⁷:
19. Բանկերին կարելի է ճկունության որոշակի աստիճան տալ, որպեսզի որոշեն այլ ռիսկերին, այդ թվում՝ ռիսկերի ազգային գնահատումներով կամ իրենց կողմից բացահայտված ռիսկերին հակազդելու առավել արդյունավետ եղանակները: Այդ ռիսկերը զսպելու նպատակով բանկերի ռազմավարությունը պետք է հաշվի առնի երկրի իրավական, կարգավորման և վերահսկողության համակարգերի առանձնահատկությունները: Ռիսկերը զսպելու հարցում բանկերի ունակությունները որոշելիս երկրները պետք է, ի թիվս այլ գործոնների, հաշվի առնեն, թե բանկային համակարգը որքանով է ունակ արդյունավետորեն բացահայտել ու կառավարել ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, և թե ինչ փորձագիտական հմտություններ ու ռեսուրսներ ունեն վերահսկողները, որոնք պետք է բավարար լինեն համարժեքորեն վերահսկելու բանկերի՝ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի կառավարման պրակտիկան և միջոցներ ձեռնարկելու այն բանկերի նկատմամբ, որոնք պատշաճ կերպով չեն կառավարում այդ ռիսկերը: Երկրները կարող են հաշվի առնել նաև իրավասու մարմինների ունեցած փաստական տեղեկատվությունը բանկային ոլորտում համապատասխանության մակարդակի և ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին հակազդեցության մոտեցումների վերաբերյալ: Այն երկրները, որտեղ ֆինանսական ծառայությունների ոլորտը ձևավորման ընթացքում է, կամ իրավական, կարգավորման ու վերահսկողության համակարգերը զարգացման փուլում են,

¹⁷ Հ. 1

կարող են որոշել, որ բանկերը դեռևս պատրաստ չեն արդյունավետ կերպով բացահայտել ու կառավարել ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, ուստի ռիսկահենք մոտեցման ներքո թույլատրված ցանկացած ճկունություն պետք է սահմանափակվի: Նման դեպքերում կարող է տեղին լինել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջների ավելի կարգադրողական իմպլեմենտացումը, մինչև որ ոլորտում փորձն ու կարողությունները ամրապնդվելով հասնեն որոշակի մակարդակի¹⁸:

20. Ֆինանսական հաստատությունները չպետք է դուրս մնան ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության շրջանակներից, անգամ եթե բավարարունակություններ և համապատասխանության մակարդակ ունեն: Այդուհանդերձ, ՌՀՄ-ն իրավասու մարմիններին թույլ է տալիս ավելի շատ վերահսկողական ռեսուրսներ ուղղել բարձր ռիսկային հաստատություններին:

ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԻ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄԸ

21. ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի վերաբերյալ հավաստի, արդիական և օբյեկտիվ տեղեկությունների հասանելիությունն անհրաժեշտ նախապայման է արդյունավետ ՌՀՄ-ի համար: ԲՄ 1.3-ով պահանջվում է, որ երկրներն ունենան մեխանիզմներ՝ ռիսկերի գնահատման արդյունքների վերաբերյալ բոլոր պատկան իրավասու մարմիններին, ֆինանսական հաստատություններին ու այլ շահագրգիռ կողմերին պատշաճ տեղեկատվություն տրամադրելու համար: Եթե նման տեղեկատվությունը հասանելի չէ, օրինակ՝ երբ իրավասու մարմինները ռիսկերի գնահատման համար հավաստի տվյալների չեն տիրապետում, չեն կարող ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի ու սպառնալիքների վերաբերյալ կարևոր տեղեկություններ տրամադրել (դրանց զգայուն բնույթի պատճառով), կամ երբ տեղեկատվության հասանելիությունը սահմանափակված է, օրինակ, դրա չտարածման կամ տվյալների պաշտպանության պահանջներով, բանկերի համար դժվար կլինի ճշտորեն բացահայտել (այսինքն՝ գտնել և թվարկել) ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, ինչի արդյունքում բանկերը չեն կարողանա պատշաճ կերպով գնահատել ու զսպել այդ ռիսկերը:

ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

22. ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը գնահատումը նշանակում է, որ երկրները, իրավասու մարմինները և բանկերը պետք է որոշեն, թե բացահայտված ՓԼ/ԱՖ

¹⁸ Սա կարող է հիմնված լինել Բաժին II-ում նկարագրված տարրերի որոշակի համակցության, ինչպես նաև այնպիսի օբյեկտիվ չափանիշների վրա, ինչպիսիք են փոխադարձ գնահատման հաշվետվությունները, առաջընթացի հաշվետվությունները կամ ֆինանսական հատվածի գնահատման հաշվետվությունները:

սպառնալիքներն ինչպե՞ս են ազդում իրենց վրա: Նրանք պետք է ձեռք բերված տեղեկատվությունը վերլուծեն՝ հասկանալու համար այդ ռիսկերի առարկայացման հավանականությունը և այն ազդեցությունը, որ նշված առարկայացումը կունենա առանձին բանկերի, բանկային ոլորտի և, հնարավոր է, ավելի լայն մասշտաբով ազգային տնտեսության, համակարգային ֆինանսական հաստատությունների վրա¹⁹: Գնահատման արդյունքում ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը հաճախ դասակարգվում են որպես ցածր, միջին և բարձր՝ դրանց միջև որոշակի համակցությունների հնարավորությամբ (միջինից բարձր, միջինից ցածր և այլն): Դասակարգման նպատակը ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը հասկանալուն և ըստ առաջնահերթության դիտարկելուն օժանդակելն է: Այսպիսով, ՓԼ/ԱՖ ռիսկի գնահատումն ավելին է, քան պարզապես քանակական ու որակական տեղեկատվություն հավաքելը. այն հիմք է ստեղծում ՓԼ/ԱՖ ռիսկի արդյունավետ զսպման համար և պետք է պարբերաբար վերանայվի՝ արդիականությունը չկորցնելու համար:

23. Ռիսկերը գնահատելն ու հասկանալը նշանակում է, որ իրավասու մարմինները և բանկերը պետք է ունենան հմուտ ու վստահելի աշխատակիցներ, որոնց ընտրությունն անհրաժեշտության դեպքում կատարվում է «պատշաճ և համապատասխան» լինելը ստուգելու միջոցով: Սրա համար անհրաժեշտ է նաև տեխնիկական հագեցվածության որոշակի մակարդակ, ինչը պետք է համահունչ լինի բանկի գործառնությունների բարդությանը:

ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԻ ԶՍՊՈՒՄԸ

24. ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականները պահանջում են, որ երկրները, իրավասու մարմինները և բանկերը ՌՀՄ-ն կիրառելիս որոշեն, թե որն է բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկի զսպման առավել հարմար և արդյունավետ եղանակը: Սա նշանակում է, որ ՓԼ/ԱՖ ռիսկի բարձր մակարդակով բնութագրվող իրավիճակներում պետք է կիրառվեն ռիսկերի կառավարման ու զսպման հավելյալ միջոցառումներ, իսկ ցածր մակարդակով բնութագրվող իրավիճակներում կարող են կիրառվել որոշակի բացառություններ կամ պարզեցված միջոցառումներ²⁰:

¹⁹ Բանկերից չի պահանջվում այդ հավանականության հաշվարկներ կատարել, ինչը կարող է անիմաստ լինել՝ հաշվի առնելով ապօրինի գործարքների անհայտ ծավալը:

²⁰ Ինչը պետք է կարգավորվի հաճախորդների պարզեցված պատշաճ ուսումնասիրության համար ազգային օրենսդրությամբ սահմանված կանոններով:

- ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի որոշ պահանջների կատարման պարտականությունից որոշակի հաստատությունների, ոլորտների կամ գործունեության տեսակների ազատելու դեպքում երկրները պետք է գնահատեն այդ ֆինանսական հաստատություններին, գործառնություններին կամ նախատեսված ոչ ֆինանսական գործունեության տեսակներին ու մասնագիտություններին (ՆՈՖԳՏՄ) առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկը և կարողանան ի ցույց դնել, որ ռիսկի մակարդակը ցածր է, և որ ԲՄ 1.6-ով նախատեսված բացառությունների համար անհրաժեշտ պայմանները բավարարված են: Ռիսկի գնահատման համընդգրկունությունը կախված է հաստատության, ոլորտի կամ գործունեության տեսակից, պրոդուկտների կամ ծառայությունների տեսականուց, ինչպես նաև ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներից ազատվող գործառնությունների աշխարհագրական ծածկույթից:
- Պարզեցված միջոցառումներ կիրառելու դեպքում երկրները և բանկերը պետք է գնահատեն հաճախորդների կամ պրոդուկտների համապատասխան դասերին առնչվող ռիսկերը, հավաստիանան դրանց մակարդակի ցածր լինելու մեջ և սահմանեն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջվող միջոցառումների աստիճանն ու խորությունը: ՖԱԹՖ-ի առանձին Հանձնարարականներ ավելի մանրամասն ներկայացնում են, թե այս ընդհանուր սկզբունքն ինչպես է կիրառվում որոշակի պահանջների դեպքում²¹:

ՌՀՄ-Ի ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ

25. ՌՀՄ-ի արդյունավետությունը կախված է նրանից, թե իրավասու մարմինները և բանկերը ինչ ընդհանուր պատկերացումներ ունեն ՌՀՄ-ի բովանդակության, կիրառության եղանակների և ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին հակազդեցության վերաբերյալ: Ի լրումն իրավական և կարգավորման համակարգի, որով սահմանվում է ՌՀՄ-ի ներքո հայեցողականության թույլատրելի աստիճանը, բանկերը պետք է պատշաճ կերպով արձագանքեն իրենց բացահայտած ռիսկերին, ուստի կարևոր է, որ իրավասու մարմինները և, մասնավորապես, վերահսկողները ուղեցույցների միջոցով բանկերին իրազեկեն, թե ռիսկահենք մոտեցման ներքո ինչպես են ակնկալում իրավական և կարգավորման դաշտում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի նրանց պարտականությունների կատարումը: Իրավասու մարմինների և բանկերի

²¹ Օրինակ՝ հաճախորդների պատշաճ ուսումնասիրության վերաբերյալ Հ. 10-ը:

միջև շարունակական ու արդյունավետ երկխոսությունը կարևոր նախապայման է ՌՀՄ-ի հաջող ներդրման համար:

26. Կարևոր է, որ իրավասու մարմինները գիտակցեն հետևյալ հանգամանքը. ռիսկահենք մոտեցման դեպքում ոչ բոլոր բանկերն են, որ կիրականացնեն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի նույնատիպ հսկողական միջոցառումներ, և ոչ էական, մասնավոր ռիսկի որևէ առանձին դրսևորում դեռևս չի նշանակում, որ բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների ամբողջականությունը խաթարված է: Մյուս կողմից, բանկերը պետք է հասկանան, որ ճկուն ՌՀՄ-ի հնարավորությունը նրանց չի ազատում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի արդյունավետ հսկողական մեխանիզմներ կիրառելու պարտականությունից:
27. Երկրները և իրավասու մարմինները պետք է հաշվի առնեն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին ենթակա բոլոր սուբյեկտների արդյունավետ վերահսկողության անհրաժեշտությունը: Սա հավասար պայմաններ կապահովի բոլոր բանկային ծառայություններ մատուցողների համար և թույլ կտա խուսափել այնպիսի իրավիճակներից, երբ բարձր ռիսկային գործառնությունները կենտրոնանում են անբավարար կամ անհամարժեք կերպով վերահսկվող հաստատություններում:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՆԵՐԱՌՈՒՄԸ

28. Ֆինանսական համակարգից չօգտվելն ինքնին չի հանգեցնում ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի նվազեցմանը կամ ցածր մակարդակին. այն պարզապես ռիսկերի ամբողջական գնահատմանը մասնակցող մեկ գործոն է: Ֆինանսական համակարգից չօգտվելը կարող է ազդել ինչպես անհատների, այնպես էլ բիզնեսների վրա և բազմաթիվ պատճառներ ունի: Անհատների դեպքում այդ պատճառների շարքում կարող են լինել վատ վարկային պատմությունը կամ հաճախորդի քրեական անցյալը, ուստի ֆինանսական հաստատությունները չպետք է պարզեցված պատշաճ ուսումնասիրության միջոցառումներ ձեռնարկեն կամ բացառություններ կիրառեն միայն այն պատճառով, որ հաճախորդը մինչ այդ ֆինանսական համակարգից որևէ կերպ չի օգտվել:
29. ՌՀՄ-ն կարող է նպաստել ֆինանսական ներառումը խթանելուն, հատկապես ցածր եկամտով անհատների դեպքում, ովքեր դժվարություններ ունեն կարգավորվող ֆինանսական համակարգից օգտվելու հարցում: Հետևաբար, ՌՀՄ-ն կիրառելիս երկրները կարող են սահմանել ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականների պահանջներից բացառությունների հստակ դեպքեր

(ապացուցված ցածր ռիսկերի հիման վրա)²² կամ ֆինանսական հաստատություններին թույլատրել ավելի ճկուն լինել ցածր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի դեպքում ՀՊՈՒ միջոցառումներ կիրառելիս: Այս համատեքստում, ֆինանսական ներառումը կնպաստի ֆինանսական հոսքերի ավելի մեծ թափանցիկությանը և հետևելիությանը:

ԲԱԺԻՆ II. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ ՎԵՐԱՀԱՍԿՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

30. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման նպատակը բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին համահունչ կանխարգելման կամ զսպման միջոցառումների ձեռնարկումն է: Վերահսկողության դեպքում այս սկզբունքը վերաբերում է վերահսկող մարմինների ռեսուրսների տեղաբաշխմանը, ինչպես նաև վերահսկողների՝ իրենց գործառույթները բանկերի կողմից ռիսկահենք մոտեցման կիրառությանը նպաստող կերպով իրականացնելուն:

Ա. ՎԵՐԱՀԱՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՌԻՍԿԱՀԵՆՔ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ

31. Հանձնարարական 26-ի համաձայն, երկրները պետք է հավաստիանան, որ բանկերը ենթակա են համարժեք կարգավորման ու վերահսկողության: ԲՄ 26-ը պահանջում է, որ վերահսկողներն իրենց ռեսուրսներն ուղղեն ՓԼ/ԱՖ առումով ավելի բարձր ռիսկային ոլորտներին՝ հիմնվելով երկրում ՓԼ/ԱՖ ռիսկի վերաբերյալ իրենց պատկերացումների վրա և հասանելիություն ունենալով բանկի ռիսկայնության նկարագիրը որոշելու համար անհրաժեշտ ամբողջ տեղեկատվությունը՝ հեռակա վերահսկողության ու տեսչական ստուգումների միջոցով:

²² Որպես ընդհանուր կանոն, ՀՊՈՒ-ի միջոցառումները, այդ թվում՝ ֆինանսական հաստատություններին արգելելը, որ սպասարկեն անանուն կամ ակնհայտ կեղծ անուններով հաշիվներ, կիրառելի են բոլոր դեպքերում: Այդուհանդերձ, ԲՄ.1-ի 2-րդ և 6-րդ պարբերությունները սահմանում են հետևյալը. «խիստ սահմանափակ հանգամանքներում և ՓԼ/ԱՖ ռիսկի հիմնավորված ցածր մակարդակի առկայության դեպքում երկրները կարող են նաև որոշում կայացնել որոշակի տեսակի ֆինանսական հաստատությունների կամ գործառնությունների կամ ՆՈՖԳՏՄ-ների նկատմամբ ՖԱԹՖ-ի որոշ Հանձնարարականներ չկիրառելու վերաբերյալ» և «Երկրները կարող են որոշել, որ ֆինանսական հաստատությունների կամ ՆՈՖԳՏՄ-ների կողմից ձեռնարկվող որոշակի գործողությունների մասով չեն կիրառում ՖԱԹՖ-ի որոշ Հանձնարարականներ՝ պայմանով, որ (ա) առկա է ՓԼ/ԱՖ ռիսկի հիմնավորված ցածր մակարդակ, բացառությունները կիրառվում են խիստ սահմանափակ ու արդարացված հանգամանքներում և վերաբերում են ֆինանսական հաստատությունների կամ գործառնությունների կամ ՆՈՖԳՏՄ-ների որոշակի տեսակների»: Այս բացառությունը տարբեր երկրներում կիրառվել է ֆինանսական ներառման քաղաքականությունն իրականացնելու նպատակով: Հիմնավորված ցածր ռիսկի պայմաններում բացառությունների կիրառման հարցում երկրների առջև ծառացող հիմնական մարտահրավերների մասին տես նաև՝ [ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջոցառումների և ֆինանսական ներառման վերաբերյալ ՖԱԹՖ-ի ուղեցույցի](#) 56-րդ և 57-րդ պարբերությունները:

Ներդիր 1. Տեղեկատվության լրացուցիչ աղբյուրները

Եվրոպական վերահսկող մարմինների հաշվետվությունը

2013 թվականի հոկտեմբերին եվրոպական վերահսկող մարմինները (ապահովագրական և աշխատանքային կենսաթոշակների ոլորտը ներկայացնող Ապահովագրության և աշխատանքային կենսաթոշակների եվրոպական մարմինը (ԱԱԿԵՄ), բանկային ոլորտը ներկայացնող Եվրոպական բանկային ասոցիացիան (ԵԲԱ) և արժեթղթերի ոլորտը ներկայացնող Արժեթղթերի և շուկաների եվրոպական մարմինը (ԱՇԵՄ)) հրապարակեցին [Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ռիսկահենք վերահսկողության վերաբերյալ նախնական հաշվետվությունը](#): ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականների վրա հիմնվելով՝ այս հաշվետվությունը ներկայացնում է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման առանձնահատկությունները: Հաշվետվությամբ ներկայացվում են նաև ինքնագնահատման հարցաշարեր, որոնք վերահսկողները կարող են օգտագործել իրենց մոտեցումները վերանայելիս:

ԲՎԲԿ ուղեցույցները

2014 թվականի հունվարին Բանկային վերահսկողության բազելյան կոմիտեն (ԲՎԲԿ) հրապարակեց «Փողերի լվացմանը և ահաբեկչության ֆինանսավորմանն առնչվող ռիսկերի ողջամիտ կառավարումը» վերտառությամբ ուղեցույցների մի շարք, որոնք նկարագրում են, թե բանկերն ինչպես պետք է ռիսկի կառավարման իրենց համակարգերում ներառեն փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ռիսկերի կառավարման բաղկացուցիչը: Այս ուղեցույցների նպատակը ՖԱԹՖ-ի 2012 թվականի խմբագրությամբ ընդունված՝ *Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ պայքարի միջազգային սրանդարտների* իմպլեմենտացմանն օժանդակելն է: Ուղեցույցները որևէ կերպ միտված չեն լրացնելու ՖԱԹՖ-ի ստանդարտները՝ դրանց կիրառությունը խստացնելու կամ թեթևացնելու միջոցով*: ՖԱԹՖ-ի սույն ուղեցույցով ներկայացվում է վերահսկողների և բանկային ոլորտի կողմից ՌՀՄ-ի կիրառության ընդհանուր շրջանակը: Վերահսկողների կողմից ՌՀՄ-ի կիրառության վերաբերյալ ավելի մանրամասն ուղղորդող դրույթները կարելի է գտնել ԲՎԲԿ-ի փաստաթղթում:

* [ԲՎԲԿ \(2014ա\)](#), պարբերություն 3

ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԸ ՀԱՍԿԱՆԱԸ

32. Վերահսկողները պետք է հասկանան ինչպես ընդհանուր բանկային ոլորտին²³, ինչպես նաև առանձին բանկերին ու բանկային խմբերին առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը: Նշված ռիսկերը բացահայտելու և գնահատելու համար վերահսկողները պետք է օգտվեն բազմապիսի աղբյուրներից:
33. Ոլորտային ռիսկերի մասով այդ աղբյուրների ոչ սպառիչ ցանկը ներառում է երկրների ռիսկերի ազգային գնահատումները, ազգային կամ միջազգային տիպաբանությունները և վերահսկողական փորձը, ինչպես նաև ֆինանսական հետախուզության մարմնից (ՖՀՄ) ստացվող հետադարձ արձագանքը:

²³ Բազելի հիմնարար սկզբունքներից (ԲՀՄ) 8-րդի համաձայն ([ԲՎԲԿ, 2011թ.](#)):

34. Առանձին բանկերի մասով, վերահսկողները պետք է հաշվի առնեն ներհատուկ ռիսկի մակարդակը, այդ թվում՝ բանկի կողմից առաջարկվող պրոդուկտների և մատուցվող ծառայությունների բնույթն ու բարդությունը, չափերը, բիզնես մոդելը, կորպորատիվ կառավարման համակարգը, ֆինանսական և հաշվապահական տեղեկատվությունը, մատուցման եղանակները, հաճախորդների ռիսկայնության նկարագիրը, աշխարհագրական ծածկույթը և գործունեության երկրները: Վերահսկողները պետք է նաև ուշադրություն դարձնեն առկա հսկողական մեխանիզմներին, այդ թվում՝ ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունների որակին, ներքին հսկողության գործառույթի իրականացմանը և այլն:
35. Վերը թվարկված տեղեկատվության մի մասը կարող է ձեռք բերվել պրոդենցիալ վերահսկողության միջոցով: ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համատեքստում կիրառելի տեղեկատվության այլ տեսակներից են ղեկավարության «պատշաճ և համապատասխան» լինելու և բանկում համապատասխանության գործառույթի իրականացման վերաբերյալ տվյալները²⁴: Սա ներառում է պրոդենցիալ և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողների միջև տեղեկատվության փոխանակումն ու համագործակցությունը, հատկապես երբ վերահսկողական գործառույթը կատարվում է երկու տարբեր գերատեսչությունների կողմից:
36. Բանկի գործունեությանն առնչվող այլ շահագրգիռ կողմերից, ինչպիսիք են վերահսկողները, ՖՀՄ-ն և իրավապահ մարմինները, ստացված տեղեկատվությունը նույնպես կարող է օգտագար լինել որոշելու, թե որքանով է բանկը ունակ արդյունավետ կերպով կառավարել իր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը:
37. Վերահսկողները պետք է վերանայեն ինչպես ոլորտի, այնպես էլ առանձին բանկերի ՓԼ/ԱՖ ռիսկայնության վերաբերյալ իրենց գնահատականները թե որոշակի պարբերականությամբ, թե բոլոր այն դեպքերում, երբ որևէ բանկի հետ կապված իրավիճակը փոփոխվել է, կամ ի հայտ են եկել նոր սպառնալիքներ:

Բանկային ոլորտում և առանձին բանկերում ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի գնահատման համար բանկային վերահսկողների կողմից կիրառվող փարբեր եղանակներն օրինակներով ներկայացված են Հավելված 1-ում:

ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԸ ՋՍՊԵԼԸ

²⁴ Ինչպես սահմանված է ԲՀՄ 5-ով:

38. ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականները²⁵ պահանջում են, որ վերահսկողներն իրենց ռեսուրսներն ուղղեն ՓԼ/ԱՖ առումով ավելի բարձր ռիսկային ոլորտներին: Սա նշանակում է, որ վերահսկողները ոլորտի և առանձին բանկերի ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի մակարդակի վրա հիմնվելով պետք է որոշեն պարբերական գնահատումների հաճախականությունն ու խորությունը: Սա նաև նշանակում է, որ բոլոր բանկերի՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով հանգամանալից վերահսկողությունը հնարավոր չլինելու դեպքում վերահսկողները պետք է առաջնահերթությունը տան բարձր ռիսկային ոլորտներին՝ թե առանձին բանկերի, թե որոշակի հատվածում գործող բանկերի մասով:
39. Ստորև օրինակներով ներկայացվում են վերահսկողական մոտեցումը տարբերակելու եղանակներ.
- ա) *Տարբերակում ըստ հաստատման գործառույթի շրջանակներում իրականացվող ստուգողական միջոցառումների խորության.* վերահսկողները կարող են փոխել այն տեղեկատվության ծավալը, որ պահանջում են հանցագործների կամ նրանց հետ կապված անձանց կողմից բանկում նշանակալից կամ վերահսկիչ բաժնեմասի ձեռքբերումը կանխելու նպատակով միջոցներ ձեռնարկելիս: Օրինակ, ոլորտին առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկը ցածր գնահատվելը նշանակում է, որ որևէ բիզնես գործունեության միջոցով փողերի լվացման կամ ահաբեկչության ֆինանսավորման հնարավորությունները սահմանափակ են, ուստի վերահսկողները կարող են բանկերի կապիտալում մասնակցությունը հաստատելու վերաբերյալ որոշումները կայացնել սահմանված ծավալով փաստաթղթերի հիման վրա: Ոլորտին առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկը բարձր գնահատվելու դեպքում վերահսկողները կարող են լրացուցիչ տեղեկատվություն պահանջել:
- բ) *Տարբերակում ըստ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության տեսակի.* վերահսկողները պետք է հեռակա վերահսկողության և տեսչական ստուգումների միջոցով մշտապես հասանելիություն ունենան ռիսկերի ու համապատասխանության վերաբերյալ ամբողջ տեղեկատվությանը: Այդուհանդերձ, կարգավորման շրջանակով նախատեսված սահմաններում նրանք կարող են որոշել բանկերի հեռակա վերահսկողության և տեսչական ստուգումների՝ իրենց տեսանկյունից ճիշտ համակազմը: Ընդ որում, բարձր ռիսկային

²⁵ Ինչը համահունչ է ԲՀՍ 9-ին:

հաստատությունների համար միայն հեռակա վերահսկողությամբ բավարարվելը ցանկալի տարբերակ չէ:

- գ) Տարբերակում ըստ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով ընթացիկ վերահսկողության հաճախականության և բնույթի. վերահսկողները կարող են բացահայտված ռիսկերին համահունչ փոխել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության հաճախականությունը՝ պարբերական ստուգումները զուգակցելով որոշակի դեպքերում կատարվող նպատակային ՓԼ/ԱՖ ստուգումների հետ. նման դեպքեր են հնարավոր խնդիրների մասին գաղտնիության հիմունքներով տեղեկությունների ձեռք բերումը, իրավապահ մարմիններից տվյալների ստացումը կամ վերահսկողական բնույթի այլ բացահայտումների առկայությունը, որոնք արդյունք են, օրինակ՝ ընդհանուր պրուդենցիալ վերահսկողության կամ տվյալ բանկի՝ որոշակի թեմատիկ ուսումնասիրությունների շրջանակում ներառման:

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության հաճախականությունը բացահայտված ռիսկերին համահունչ տարբերակելու եղանակներն օրինակներով ներկայացված են Հավելված 1-ում:

- դ) Տարբերակում ըստ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության խորության. բանկերի չարաշահումը կանխարգելելուն ուղղված քաղաքականությունների և ընթացակարգերի համապատասխանությունը գնահատելիս²⁶ վերահսկողները պետք է բացահայտված ռիսկերին համահունչ²⁷ որոշեն ստուգողական միջոցառումների շրջանակը կամ աստիճանը: Վերահսկողական խորացված միջոցառումների օրինակներ են բանկի համակարգերի և փաստաթղթերի ընտրանքային կարգով մանրամասն ուսումնասիրությունը՝ ռիսկերի գնահատման, ՀՊՈԽ-ի, հաշվետվականության և տեղեկությունների պահպանման քաղաքականությունների ու գործընթացների իրականացումը և համարժեքությունը ստուգելու նպատակով, ներքին աուդիտի, գործառնական աշխատակազմի, ավագ ղեկավարության և տնօրենների հետ քննարկումները, գործառնությունների առանձին ճյուղերի՝ ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից գնահատումը:

²⁶ Ինչը համահունչ է ԲՀՍ 29-ին:

²⁷ ԲՀՍ 11-ը նախատեսում է վաղ միջամտությունը՝ առկա խնդիրները շտկելու նպատակով:

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության խորությունը բացահայտված ռիսկերին համահունչ տարբերակելու եղանակներն օրինակներով ներկայացված են Հավելված 1-ում:

40. Վերահսկողները պետք է իրենց եզրահանգումների հիման վրա վերանայեն և թարմացնեն ՓԼ/ԱՖ ռիսկի գնահատումները և, անհրաժեշտության դեպքում, անդրադառնան այն հարցին, թե որքանով են համարժեք ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության իրենց մոտեցումները, կանոններն ու ուղեցույցները: Հարկավոր լինելու դեպքում այդ եզրահանգումները, կոնֆիդենցիալության պահանջների պահպանմամբ, պետք է ներկայացվեն բանկերին՝ վերջինների ՌՀՄ-ն արդիականացնելու համար:
41. Հանձնարարական 26-ի և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարին առնչվող Բազելյան հիմնարար սկզբունքների²⁸ կիրառության համաձայն, բանկային վերահսկողները պետք է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության ընթացքում հաշվի առնեն պրուդենցիալ և այլ ֆինանսական վերահսկողության արդյունքները: Նմանապես, նրանք պետք է հավաստիանան, որ ընդհանուր վերահսկողական ռազմավարության հիմքում ընկած՝ պրուդենցիալ վերահսկողության մասով եզրահանգումները հաշվի են առնում և պատշաճ կերպով անդրադառնում են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության արդյունքներին:

Բ. ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՄԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ

42. Վերահսկողների՝ իրենց գործառույթները բանկերի կողմից ռիսկահենք մոտեցման կիրառությանը նպաստող կերպով իրականացնելը կարևոր նշանակություն ունի: Սա նշանակում է, որ վերահսկողները պետք է քայլեր ձեռնարկեն՝ հավաստիանալու համար, որ իրենց մասնագետները պատրաստ են գնահատել բանկի քաղաքականությունների, ընթացակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների համարժեքությունը բացահայտված ռիսկերին և բանկի՝ ռիսկեր ստանձնելու պատրաստակամությունը²⁹: Վերահսկողները պետք է հավաստիանան, որ բանկի գործունեությունը համապատասխանում է իր իսկ քաղաքականություններին, ընթացակարգերին ու հսկողական

²⁸ Բանկային վերահսկողության բազելյան կոմիտեի (ԲՎԲԿ) 1-3, 5-9, 11-15, 26 և 29 սկզբունքներ, տես Հավելված 2-ը:

²⁹ Տես նաև՝ [Ֆինանսական կայունության հանձնաժողով \(2014\)](#):

մեխանիզմներին, և որ բանկում որոշումները կայացվում են ողջամիտ դատողությունների հիման վրա: Սա նաև նշանակում է, որ վերահսկողները պետք է հստակ ձևակերպեն ու հայտնեն իրենց ակնկալիքները այն միջոցառումների կապակցությամբ, որոնք բանկերը պետք է ձեռնարկեն գործող իրավական և կարգավորման դաշտին համապատասխանելու համար: Սրա նպատակը վերահսկողի գործողությունների կանխատեսելիությունը, հետևողականությունն ու համաչափությունը ապահովելն է, ինչի համար վերահսկողների ուսուցումը և նրանց ակնկալիքների վերաբերյալ բանկերի արդյունավետ իրազեկումը առանցքային նշանակություն ունեն:

43. Բանկային ոլորտում ձեռնարկվող միջոցառումների շրջանակի վերաբերյալ վերահսկողների պատկերացումներն ամբողջական դարձնելու եղանակներից է տարբեր բանկերի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ծրագրերի համեմատությունը, ինչը թույլ կտա տեղեկացված դատողություններ անել այս կամ այն բանկում հսկողական մեխանիզմների որակի վերաբերյալ: Այդուհանդերձ, վերահսկողները պետք է նկատի ունենան, որ ՌՀՄ-ի ներքո հսկողական մեխանիզմների առումով բանկերը կարող են հիմնավոր պատճառներով տարբերվել միմյանցից, ուստի պետք է պատրաստ լինեն ըստ էության գնահատել այդ տարբերությունները, հատկապես երբ խոսքը վերաբերում է գործունեության բարդությամբ միմյանցից տարբերվող բանկերի:
44. Վերահսկողները պետք է հասկանան ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, որոնց ենթակա են բանկային ոլորտը և առանձին բանկերը: Մասնավորապես, նրանք պետք է հանգամանալից պատկերացում ունենան բանկային գործառնությունների ռիսկայնության վերին և ստորին սահմանագծերի մասին, ինչը թույլ կտա ողջամիտ դատողություններ անել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների համաչափության ու համարժեքության վերաբերյալ: Վերահսկողները պետք է երկխոսություն ծավալեն առանձին բանկերի հետ՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների վերաբերյալ նրանց տեսակետների վերաբերյալ:
45. Տեղական բանկերի և բանկային խմբերի վերաբերյալ վերը շարադրված ընդհանուր սկզբունքները կիրառելի են նաև միջազգային բանկային խմբերի նկատմամբ: Կիրառության առումով, սակայն, վերջինն ավելի բարդ է, քանի որ առնչվում է մեկից ավելի երկրների իրավական համակարգերին ու ռիսկերին, ինչպես նաև վերահսկողության գործառնության՝ մեկից ավելի ազգային վերահսկող մարմնի կողմից իրականացմանը³⁰: Այս մասին ավելի

³⁰ Ընդհանուր վերահսկողական ստանդարտները սահմանված են ԲՀՍ 12-ով և 13-ով:

մանրամասն տեղեկատվություն կարելի է գտնել ԲՎԲԿ-ի «Փողերի լվացմանը և ահաբեկչության ֆինանսավորմանն առնչվող ռիսկերի ողջամիտ կառավարումը» վերտառությամբ ուղեցույցում³¹:

ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ

46. ԲՄ 26-ը սահմանում է, որ բանկային վերահսկողները ռիսկսիենք մոտեցումը կիրառելիս պետք է պատկերացում ունենան հայեցողականության այն աստիճանի մասին, որ բանկն ունի իր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը գնահատելու և զսպելու հարցում: Մասնավորապես, վերահսկողները պետք է համապատասխան ուսուցում անցնեն՝ բանկի կողմից իր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի գնահատումների որակի վերաբերյալ մասնագիտական դատողություններ անելու և այդ գնահատումների լույսի ներքո բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականությունների, ընթացակարգերի ու ներքին հսկողության մեխանիզմների համարժեքությունը, համաչափությունն ու արդյունավետությունը գնահատելու համար:
47. Ուսուցումը վերահսկողներին թույլ կտա ողջամիտ դատողություններ անել բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների համարժեքության և համաչափության վերաբերյալ: Ուսուցման նպատակներից պետք է լինի նաև ազգային մակարդակով կիրառվող վերահսկողական մոտեցումների համադրելիությունն ապահովելը՝ մեկից ավելի իրավասու վերահսկող մարմինների առկայության կամ վերահսկողության ազգային մոդելի առանձնահատկություններով պայմանավորված անհրաժեշտության դեպքում:

ՈՒՂՂՈՐԴՈՒՄԸ

48. Վերահսկողները պետք է համապատասխան շահագրգիռ կողմերի հետ քննարկումների գործընթացի արդյունքների հիման վրա ուղղորդեն բանկերին՝ իրազեկելով, թե ինչպես են ակնկալում իրավական և կարգավորման դաշտում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի նրանց պարտականությունների կատարումը³²: Այս ուղղորդումը կարող է տեղի ունենալ բարձր մակարդակի պահանջներ սահմանելու տեսքով, որոնցով կներկայացվեն ցանկալի արդյունքները, ռիսկսիենք մոտեցման կիրառության կանոնները, համապատասխան օրենքների կամ կանոնակարգերի վերաբերյալ վերահսկողների մեկնաբանությունները կամ ավելի մանրամասն

³¹ Մաս IV, տես նաև՝ [ԲՎԲԿ \(2010թ\)](#) և [ԲՎԲԿ \(2014ա\)](#) (Խորհրդատվական փաստաթուղթ) տեղական և օտարերկրյա վերահսկողների միջև համագործակցության ու տեղեկատվության փոխանակման վերաբերյալ:

³² Հ. 34

ուղղորդող տեղեկատվություն առ այն, թե որն է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի այս կամ այն հսկողական մեխանիզմը գործարկելու լավագույն ճանապարհը: Վերահսկողները պետք է դիտարկեն այնպիսի ուղեցույցներ հրապարակելու նպատակահարմարությունը, որոնք բանկերին կօգնեն պատկերացնել, թե ինչպես կարող են համապատասխանել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի իրավական և կարգավորման դաշտի պահանջներին՝ միաժամանակ խթանելով ֆինանսական ներառումը:

49. Եթե վերահսկողները բավարարվում են բարձր մակարդակի և սկզբունքահենք ուղղորդմամբ, ապա բացատրական և գործառնական նպատակների համար օգտակար կարող են լինել ոլորտը ներկայացնող ֆինանսական հաստատությունների կողմից մշակված ուղեցույցներն այն մասին, թե ինչպես կարելի է ապահովել իրավական և կարգավորման դաշտի պահանջներին համապատասխանությունը: Այդուհանդերձ, բանկերը պետք է նկատի ունենան, որ մասնավոր հատվածի կողմից հրապարակված ուղեցույցների վրա հիմնվելու դեպքում դրանք պետք է համապատասխանեն ազգային օրենսդրությանը, բխեն միջազգային ստանդարտներից և իրավասու մարմինների կողմից հրապարակված ուղեցույցներից:

Բանկային վերահսկողների կողմից ուղեցույցների տրամադրման հարցին տարբեր մոտեցումներն օրինակներով ներկայացված են Հավելված 1-ում:

50. Վերահսկողները պետք է ձգտեն համագործակցել այլ ներպետական իրավասու կարգավորող և վերահսկող մարմինների հետ՝ օրենքով սահմանված պարտականությունների փոխհամաձայնեցված մեկնաբանությունն ապահովելու և տարակարծությունները նվազագույնի հասցնելու նպատակով: Սա հատկապես կարևոր է այն դեպքերում, երբ վերահսկողական գործառույթն իրականացվում է մեկից ավելի վերահսկող մարմնի կողմից (օրինակ՝ երբ պրուդենցիալ և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողությունն իրականացվում է տարբեր գերատեսչությունների կամ նույն գերատեսչության տարբեր ստորաբաժանումների կողմից): Տարբեր աղբյուրների հրապարակած ուղեցույցները չպետք է հնարավորություն ընձեռնեն բանկային կարգավորման ոլորտում կամայական մեկնաբանությունների, բացերի կամ անհստակությունների երևան գալու համար: Հնարավորության դեպքում համապատասխան կարգավորող և վերահսկող մարմինները պետք է դիտարկեն համատեղ ուղեցույցներ հրապարակելու նպատակահարմարությունը:

ԲԱԺԻՆ III. ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

51. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման նպատակը բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին համահունչ կանխարգելման կամ զսպման միջոցառումների ձեռնարկումն է: Բանկերի դեպքում այս սկզբունքը վերաբերում է համապատասխանության ապահովմանն ուղղված ռեսուրսների տեղաբաշխմանը, ներքին հսկողության և կառուցակարգերի կազմակերպմանը, ՓԼ/ԱՖ կանխարգելմանն ու բացահայտմանը ուղղված քաղաքականությունների և ընթացակարգերի իրականացմանը, կիրառելի դեպքերում նաև՝ խմբի մակարդակով:
52. Բանկային գործունեությունը ներառում է մի շարք ֆինանսական պրոդուկտներ և ծառայություններ, որոնք առնչվում են տարբեր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի: Դրանց ոչ սպառիչ ցանկը ներառում է.
- *Մանրածախ բանկային գործառնությունները*, երբ բանկերն անմիջապես ֆիզիկական և իրավաբանական անձ հաճախորդներին (այդ թվում՝ իրավաբանական կազմավորումներին) առաջարկում են պրոդուկտներ և ծառայություններ, ինչպիսիք են ընթացիկ հաշիվները, վարկերը (այդ թվում՝ հիփոթեքային) և խնայողական պրոդուկտները.
 - *Կորպորատիվ և ներդրումային բանկային գործառնությունները*, երբ բանկերը կորպորացիաներին, կառավարությանը կամ տարբեր ինստիտուցիոնալ կառույցների առաջարկում են կորպորատիվ ֆինանսավորման ու կորպորատիվ բանկային սպասարկման պրոդուկտներ և ներդրումային ծառայություններ.
 - *Ներդրումային ծառայություններ (կամ ունեցվածքի կառավարում)*, երբ բանկերն առաջարկում են հաճախորդների ունեցվածքի կառավարմանն առնչվող պրոդուկտներ և ծառայություններ (ինչը երբեմն կոչվում է նաև անհատականացված բանկային սպասարկում), և
 - *Թղթակցային ծառայություններ*, երբ որևէ բանկ («թղթակից բանկ») բանկային ծառայություններ է մատուցում մեկ այլ բանկի («գործընկեր բանկ»)՝³³:
53. Բանկերը պետք է հաշվի առնեն այս տարբերությունները, երբ գնահատում են իրենց ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը և միջոցառումներ են ձեռնարկում դրանք զսպելու նպատակով:

³³ Տես՝ ՖԱԹՖ-ի Տերմինաբանական բառարանը ([ՖԱԹՖ, 2012թ.](#)):

Ա. ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

54. Ռիսկի գնահատումը հիմք է ապահովում բանկի կողմից ՌՀՄ-ի կիրառության համար: Այն պետք է բանկին թույլ տա հասկանալ, թե ինչպես և որքանով է բանկը խոցելի ՓԼ/ԱՖ ռիսկի հանդեպ: Գնահատման արդյունքները հաճախ ամփոփվում են ըստ ռիսկի տեսակների դասակարգման ձևով, ինչը բանկին թույլ է տալիս որոշել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի այն ռեսուրսները, որոնք անհրաժեշտ են այս կամ այն ռիսկը զսպելու համար: Գնահատման արդյունքները պետք է պատշաճ կերպով փաստաթղթավորվեն, պահպանվեն և ներկայացվեն բանկի համապատասխան աշխատակիցներին:
55. Բանկի ռիսկերի գնահատականն անպայման չէ, որ համընդգրկուն լինի, սակայն պետք է համապատասխանի բանկի գործունեության բնույթին և չափերին: Փոքր կամ ոչ բարդ գործառնություններ իրականացնող բանկերի համար (օրինակ, երբ բանկի հաճախորդները մի քանի նույնատիպ դասերի են պատկանում և/ կամ առաջարկվող պրոդուկտների/ մատուցվող ծառայությունների շրջանակը խիստ սահմանափակ է) կարող է բավարար լինել ռիսկերի պարզ գնահատումը: Ի հակադրություն դրա, եթե բանկը բազմապիսի ծառայություններ է մատուցում, բազմաթիվ դուստր բանկեր կամ մասնաճյուղեր ունի, որոնք պրոդուկտների լայն տեսականի են առաջարկում, և/կամ առանձնանում է հաճախորդների կազմի բազմազանությամբ, ռիսկի գնահատման գործընթացը պետք է շատ ավելի համընդգրկուն լինի:
56. Իրենց ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը բացահայտելիս և գնահատելիս բանկերը պետք է հաշվի առնեն մի շարք գործոններ, որոնց թվում են բանկի.
- Գործունեության բնույթը, մասշտաբները, բազմազանությունն ու բարդությունը,
 - Թիրախային շուկաները,
 - Բարձր ռիսկային դասակարգված հաճախորդների քանակը,
 - Գործունեության երկրները, այդ թվում՝ ինչպես բանկի, այնպես էլ հաճախորդների գործառնություններին առնչվող երկրները, հատկապես երբ խոսքը վերաբերում է կոռուպցիայի կամ կազմակերպված հանցավորության համեմատաբար բարձր մակարդակով բնութագրվող և/կամ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի անբավարար համակարգ ունեցող ու ՖԱԹՖ-ի կողմից ցուցակված երկրներին,

- Ծառայությունների մատուցման եղանակները, այդ թվում՝ թե որքանով է բանկն ուղղակիորեն շփվում հաճախորդների հետ, կամ որքանով է հիմք ընդունում (կամ իրավունք ունի հիմք ընդունել) երրորդ անձանց կողմից կատարված ՀՊՈՒ-ի արդյունքները, որքանով է օգտվում ժամանակակից տեխնոլոգիաներից,
- Ներքին աուդիտի և կարգավորող մարմնի արձանագրած խնդիրները,
- Գործառնությունների ծավալը և չափերը՝ հաշվի առնելով բանկի գործունեության բնականոն ընթացքը և հաճախորդների գործարար բնութագիրը³⁴:

57. Բանկերը պետք է այս տեղեկատվությունը համալրեն համապատասխան ներքին և արտաքին աղբյուրներից ձեռք բերված տվյալներով. Նման աղբյուրներ են ընկերությունների ղեկավարները, արտաքին կապերի պատասխանատուները, ռիսկերի ազգային գնահատման արդյունքները, միջազգային կազմակերպությունների և ազգային իրավասու մարմինների կողմից հրապարակված ցուցակները, ՖԱԹՖ-ի և համանման գնահատող մարմինների կողմից ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգերի փոխադարձ գնահատումներն ու առաջընթացի հաշվետվությունները, ինչպես նաև տիպաբանությունները: Բանկերը պետք է վերանայեն ռիսկերի գնահատման արդյունքները թե որոշակի պարբերականությամբ, թե բոլոր այն դեպքերում, երբ որևէ բանկի հետ կապված իրավիճակը փոխվել է, կամ ի հայտ են եկել նոր սպառնալիքներ:

Ներդիր 2. Բանկային տարբեր գործառնություններին առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկի օրինակներ¹

- *Մանրածախ բանկային գործառնություններ.* Ծառայությունների մատուցում կանխիկի ակտիվ շրջանառությամբ բիզնեսներին, մեծաքանակ գործարքներ, մեծածավալ գործարքներ, ծառայությունների բազմազանություն.
- *Ունեցվածքի կառավարում.* Գաղտնիության մշակույթ, իրական շահառուների բացահայտման հետ կապված դժվարություններ, քողարկում (օֆշորային տրաստների օգտագործում), բանկային գաղտնիքի կանոններ, բարդ ֆինանսական ծառայություններ և պրոդուկտներ, քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձինք, մեծածավալ գործարքներ, բազմաթիվ երկրներ.
- *Ներդրումային բանկային գործառնություններ.* Շերտավորում և ինտեգրում, կողմերի միջև կանխիկի կամ այլ ակտիվների դիմաց փոխանցումներ, շուկաների գլոբալ բնույթ.
- *Թղթակցային բանկային հարաբերություններ.* Մեծածավալ գործառնություններ, փոխանցողի և միջոցների աղբյուրի վերաբերյալ սահմանափակ տեղեկատվություն, հատկապես երբ գործարքները կատարվում են այնպիսի բանկի միջոցով, որը տեղակայված է ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականներին չհամապատասխանող կամ անբավարար չափով համապատասխանող երկրում, բանկի սեփականատերերի կազմում քաղաքական

³⁴ ԲՄ 1 և 10:

¹ Բանկային գործառնությունների վերը ներկայացված դասակարգումը զուտ ցուցադրական բնույթ է կրում (տես 52-րդ պարբերությունը), իսկ թվարկված ռիսկերը ոչ սպառիչ օրինակներ են:

58. Ռիսկերի գնահատումը պետք է հաստատվի ավագ ղեկավարության կողմից և հիմք հանդիսանա ՓԼ/ԱՖ ռիսկի զսպմանն ուղղված քաղաքականությունների ու ընթացակարգերի մշակման համար՝ արտացոլելով տվյալ բանկի ռիսկեր ստանձնելու պատրաստակամությունը և ռիսկի ընդունելի համարվող մակարդակը: Այն պետք է պարբերաբար վերանայվի և թարմացվի: ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպմանն ուղղված քաղաքականությունները, ընթացակարգերն ու հսկողական մեխանիզմները պետք է համահունչ լինեն ռիսկերի գնահատմանը:

Բ. ՌԻՍԿԻ ԶՍՊՈՒՄԸ

ՆՈՒՅՆԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՒԳՈՒՄ, ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԻ ԵՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԲՆՈՒՅԹԻ ՊԱՐԶՈՒՄ

59. Բանկերը պետք է մշակեն և իրականացնեն իրենց գնահատումներով բացահայտված ռիսկերի զսպման քաղաքականություններ ու ընթացակարգեր: Հաճախորդների պատշաճ ուսումնասիրության (<ՊՈՒ) գործընթացները պետք է կառուցվեն այնպես, որ բանկերին թույլ տան հասկանալ, թե ովքեր են իրենց հաճախորդները. այդ նպատակով հաճախորդներից պետք է պահանջել տեղեկատվություն առ այն, թե ինչով են զբաղվում և ինչու են ցանկանում օգտվել բանկային ծառայություններից: <ՊՈՒ գործընթացի սկզբնական փուլերը պետք է նախագծվեն այնպես, որ բանկերին թույլ տան գնահատել հաստատվող գործարար հարաբերությանն առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկը, որոշել կիրառվելիք <ՊՈՒ-ի աստիճանը և կանխել հաճախորդների կողմից ապօրինի գործունեություն ծավալելու նպատակով գործարար հարաբերությունների հաստատումը:

60. <ՊՈՒ միջոցառումների շրջանակում ձեռք բերված տեղեկությունների համակողմանի և ամբողջական ուսումնասիրության հիման վրա բանկերը պետք է կազմեն հաճախորդի ռիսկայնության նկարագիրը: Սրանից է կախված, թե ընթացիկ մոնիտորինգի ինչ աստիճան և տեսակ կկիրառվի տվյալ հաճախորդի նկատմամբ, և սրա հիմքով է բանկը որոշում կայացնում գործարար հարաբերությունը հաստատելու, շարունակելու կամ դադարեցնելու վերաբերյալ: Ռիսկայնության նկարագրերը կարող են կիրառվել առանձին հաճախորդների մակարդակով կամ, եթե հաճախորդների որոշակի խմբեր

նույնատիպ բնութագիշներ ունեն (օրինակ՝ բնութագրվում են եկամուտների համադրելի մակարդով, իրականացնում են նույնանման բանկային գործարքներ), այդպիսի խմբերի մակարդակով: Այս մոտեցումը հատկապես կիրառելի է մանրածախ բանկային ծառայություններից օգտվող հաճախորդների դեպքում:

61. ՀՊՈԽ-ի սկզբնական միջոցառումները ներառում են.

- Հաճախորդին և, համապատասխան դեպքերում, իրական շահառուին նույնականացնելը,
- Հաճախորդի ինքնությունը ստուգելը՝ հիմնվելով արժանահավատ և անկախ աղբյուրներից ձեռք բերված տեղեկատվության, տվյալների կամ փաստաթղթերի վրա, ինչը պետք է կատարվի գործող իրավական և կարգավորման դաշտով սահմանված նվազագույն պահանջներին համապատասխան կերպով,
- Գործարար հարաբերության նպատակը և նախատեսվող բնույթը հասկանալը, իսկ բարձր ռիսկային իրավիճակներում նաև լրացուցիչ տեղեկատվություն ձեռք բերելը:

62. Բացի այդ, բանկերը պետք է միջոցառումներ ձեռնարկեն ազգային և միջազգային պատժամիջոցների կիրառությանը վերաբերող օրենսդրության պահանջներին համապատասխանելու համար՝ հախաճորդի և իրական շահառուների նույնականացման տվյալները համադրելով ՄԱԿ-ի և կիրառելի այլ ցանկերի հետ:

63. Որպես ընդհանուր կանոն, ՀՊՈԽ-ի միջոցառումները կիրառվում են բոլոր դեպքերում: Այդ միջոցառումների կիրառության աստիճանը կարող է կարգավորողի կողմից թույլատրված կամ պահանջված սահմաններում փոխվել՝ տվյալ գործարար հարաբերությանն առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկին համահունչ կերպով, ինչը նկարագրված է սույն ուղեցույցի վերոշարադրյալ «Ռիսկի գնահատումը» բաժնում: Սա նշանակում է, որ ձեռք բերվող տեղեկատվության ծավալն ու տեսականին, ինչպես նաև դրա ստուգման աստիճանն աճում են, եթե գործարար հարաբերությանն առնչվող ռիսկը բարձր է գնահատվել: Նույն տրամաբանությամբ, դրանք կարող են նվազել, եթե գործարար հարաբերությանն առնչվող ռիսկը գնահատվել է ցածր: Ըստ այդմ, բանկերը պետք է կազմեն և պարբերաբար թարմացնեն

հաճախորդների ռիսկայնության նկարագրերը³⁵, ինչը նրանց օժանդակի ՀՊՈՒ-ի ճիշտ մակարդակ կիրառելու հարցում:

Ներդիր 3. Հավելյալ/ պարզեցված պատշաճ ուսումնասիրության միջոցառումների օրինակներ (տես նաև ԲՄ. 10-ը)

■ **Հավելյալ պատշաճ ուսումնասիրություն**

- Լրացուցիչ նույնականացնող տվյալների ձեռք բերում ավելի մեծ թվով կամ առավել հուսալի աղբյուրներից՝ առանձին հաճախորդների ռիսկայնության վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու համար
- Լրացուցիչ որոնումների իրականացում (օրինակ՝ զանգվածային լրատվության միջոցներում բացասական բնույթի հավաստի տեղեկությունների որոնում)՝ առանձին հաճախորդների ռիսկայնության վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու համար
- Հաճախորդի կամ իրական շահառուի վերաբերյալ քրեական բնույթի տեղեկությունների առկայության մասին հարցումների իրականացում՝ քրեական գործունեության մեջ նրանց ներգրավվածությունը պարզելու համար
- Գործարար հարաբերությունում ներգրավված միջոցների կամ ունեցվածքի աղբյուրների պարզում՝ դրանց հանցավոր ճանապարհով ստացված չլինելու մեջ հավաստիանալու համար
- Գործարար հարաբերության նպատակի և նախատեսվող բնույթի վերաբերյալ հաճախորդից լրացուցիչ տեղեկատվության ձեռք բերում

■ **Պարզեցված պատշաճ ուսումնասիրություն**

- Հաճախորդի ինքնության և գործարար հարաբերության նպատակի ու նախատեսվող բնույթի վերաբերյալ սահմանափակ ծավալով տեղեկատվության ձեռք բերում (օրինակ՝ պոտենցիալ հաճախորդի հասցեի և կամ զբաղմունքի վերաբերյալ տեղեկություններ չպահանջելով) և/կամ ինքնության ստուգման նվազ հուսալի աղբյուրների օգտագործում
- Հաճախորդի ինքնության ստուգման հետաձգում

Ներդիր 4. ՀՊՈՒ-ի և ֆինանսական ներառման վերաբերյալ դիտարկումներ

ՀՊՈՒ-ի համար ռիսկահենք մոտեցման կիրառությունը կարող է նպաստել ֆինանսական ներառումը խթանելուն՝ հնարավորություն ընձեռնելով ՀՊՈՒ միջոցառումների իրականացման հարցում ճկունություն ցուցաբերել ֆինանսական պրոդուկտների կամ հաճախորդների որոշակի դասերի նկատմամբ, որոնք այլ հավասար պայմաններում կարող էին չբավարարել բանկի ՀՊՈՒ պահանջներին: Այդուհանդերձ, ֆինանսական համակարգից չօգտվելն ինքնին դեռ չի վկայում ՓԼ/ԱՖ ցածր ռիսկի մասին, և բանկերը ՓԼ/ԱՖ ռիսկի ամբողջական գնահատման արդյունքների վրա հիմնվելով պետք է որոշում կայացնեն առ այն, թե որքանով են ընդունելի բացառությունները կամ պարզեցված ՀՊՈՒ միջոցառումները:

64. Եթե բանկերը չեն կարողանում իրականացնել ՀՊՈՒ-ի համապատասխան մակարդակով նախատեսված միջոցառումները, Հանձնարարական 10-ի

³⁵ Հիմնվելով բանկի կողմից կատարված ռիսկի գնահատումների վրա և հաշվի առնելով ռիսկի այլ գործոններ, որպիսիք ներկայացված են ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականներում, օրինակ՝ ԲՄ 10-ում և 12-16-րդ Հանձնարարականներում/ ԲՄ-ներում:

համաձայն պետք է չհաստատեն գործարար հարաբերություն կամ դադարեցնեն արդեն հաստատված հարաբերությունը:

65. ԲՎԲԿ-ի «Փողերի լվացմանը և ահաբեկչության ֆինանսավորմանն առնչվող ռիսկերի ողջամիտ կառավարումը» վերտառությամբ ուղեցույցը բանկերի համար մանրամասնորեն նկարագրում է փողերի լվացմանն առնչվող ռիսկերը թղթակցային բանկային հարաբերություններում և այնպիսի իրավիճակներում, երբ բանկերը հաճախորդների սկզբնական ՀՊՈՒ-ն ամբողջությամբ կամ մասամբ իրականացնում են երրորդ անձանց միջոցով:

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀՊՈՒ/ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ

66. Ընթացիկ մոնիտորինգը գործարքների դիտանցումն է՝ որոշելու համար, թե դրանք որքանով են համապատասխանում հաճախորդի, նրա ընտրած բանկային պրոդուկտի և գործարար հարաբերության բնույթի ու նպատակի վերաբերյալ բանկի ունեցած պատկերացումներին: Մոնիտորինգի շրջանակում նաև բնորոշվում են հաճախորդի գործարար բնութագրի (օրինակ՝ վարքագծի, օգտագործվող պրոդուկտների և դրանցում ներգրավված գումարների) փոփոխությունները, և թարմացվում են գործարար բնութագրի վերաբերյալ տվյալները, ինչի համար կարող է ամհրաժեշտ լինել լրացուցիչ կամ նոր ՀՊՈՒ միջոցառումներ իրականացնել: Գործարքների մոնիտորինգը պոտենցիալ կասկածելի գործարքների բացահայտման կարևորագույն բաղկացուցիչ է:
67. Մոնիտորինգը կարող է իրականացվել շարունակական ռեժիմով կամ որևէ կոնկրետ գործարքի կապակցությամբ: Այն կարող է օգտագործվել նաև որևէ հաճախորդի գործունեությունը համադրելի խմբի հետ համեմատելու համար: Պարտադիր չէ, որ մոնիտորինգի համար օգտագործվեն տվյալների էլեկտրոնային մշակման համակարգեր, թեպետ կանոնավոր հիմունքներով իրականացվող մեծածավալ բանկային գործառնությունների դեպքում ավտոմատացված համակարգերը մոնիտորինգի միակ իրատեսական մեթոդն են: Միևնույն ժամանակ, ավտոմատացված համակարգեր օգտագործելիս բանկերը պետք է պատկերացնեն դրանց գործողության սկզբունքները, պարբերաբար ստուգեն աշխատանքի ճշտությունը և հավաստիանան, որ այդ համակարգերը հայտնաբերում են բնորոշված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը:
68. Բանկերը պետք է մոնիտորինգի աստիճանն ու խորությունը ճշգրտեն ըստ իրենց ռիսկի ինստիտուցիոնալ գնահատման արդյունքների և առանձին հաճախորդների ռիսկայնության նկարագրի: Բարձր ռիսկային իրավիճակներում պետք է պահանջվի հավելյալ մոնիտորինգ իրականացնել,

իսկ ռիսկերը ցածր լինելու դեպքում բանկերը կարող են որոշել, որ նվազեցնում են մոնիտորինգի հաճախականությունն ու խորությունը: Մոնիտորինգի համակարգերի համարժեքությունը և մոնիտորինգի աստիճանի փոփոխության հիմքում ընկած գործոնները պետք է պարբերաբար վերանայվեն՝ բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ծրագրի շարունակական արդիականությունն ապահովելու նպատակով:

69. Բանկերը պետք է փաստաթղթավորեն և հստակ շարադրեն հաճախորդներին ըստ սեգմենտների տարբերակման, այդ սեգմենտներից յուրաքանչյուրին ռիսկի որոշակի աստիճանի վերագրման չափանիշներն ու չափորոշիչները: Հաճախորդների տարբեր սեգմենտների մասով մոնիտորինգի հաճախականությունն ու խորությունը որոշելու համար կիրառվող չափանիշները նույնպես պետք է թափանցիկ լինեն:

Ներդիր 5. Բարձր/ ցածր ռիսկային իրավիճակներում մոնիտորինգի օրինակներ

- *Բարձր ռիսկային իրավիճակներում մոնիտորինգ.* Գործարքների ամենօրյա մոնիտորինգ, առանձին գործարքների ոչ ավտոմատացված մոնիտորինգ, տվյալների հաճախակի վերլուծություն, միջոցների աղբյուրների պարզում, տիպաբանությունների հիման վրա «կարմիր դրոշակների» սահմանում, մոնիտորինգի արդյունքների ներկայացում ավագ ղեկավարությանը և այլն.
- *Ցածր ռիսկային իրավիճակներում մոնիտորինգ.* Սահմանաչափեր, ցածր հաճախականություն, ավտոմատացված համակարգեր:

ԲՎԲԿ-ի «Փողերի լվացմանը և ահաբեկչության ֆինանսավորմանն առնչվող ռիսկերի ողջամիտ կառավարումը» վերտառությամբ ուղեցույցի Բաժին II.1(դ)-ում ներկայացված է, թե բանկերն ինչ պետք է հաշվի առնեն իրենց մոնիտորինգի համակարգի համարժեքությունը գնահատելիս: Ուղեցույցը կարևորում է բանկում այնպիսի մոնիտորինգի համակարգի առկայությունը, որը համարժեք է բանկի չափերին, գործառնություններին և դրանց բարդությանը, ինչպես նաև առկա ռիսկերին: Բանկերի մեծամասնությունը, հատկապես՝ միջազգային ասպարեզում ակտիվ բանկերը արդյունավետ մոնիտորինգ ապահովելու համար ստիպված են ավտոմատացնել մոնիտորինգի գործընթացը:

70. Այդ նպատակով, բանկերը պետք է պատշաճ կերպով փաստաթղթավորեն, պահպանեն և համապատասխան աշխատակիցներին ներկայացնեն իրենց մոնիտորինգի արդյունքները, ինչպես նաև բարձրացված և լուծված բոլոր հարցերը:

ՀԱՇՎԵՏՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

71. Հանձնարարական 20-ը երկրներից պահանջում է ապահովել հետևյալը. եթե ֆինանսական հաստատությունը կասկածում է կամ ունի ողջամիտ հիմքեր կասկածելու, որ միջոցները ստացվել են հանցավոր գործունեության

արդյունքում կամ կապված են ահաբեկչության ֆինանսավորման հետ, պետք է իր կասկածների մասին պատշաճ կերպով հաշվետվություն ներկայացնի ֆինանսական հետախուզության մարմնին: Բանկերը պետք է կարողանան զատորոշել միջոցների անսովոր տեղաշարժերը կամ գործարքները՝ հետագա վերլուծության համար: Բանկերը պետք է ունենան գործերի կառավարման պատշաճ համակարգեր՝ նման միջոցները կամ գործարքները ժամանակին դիտանցելու և դրանց կասկածելիությունը որոշելու համար:

72. Կասկածելի միջոցների կամ գործարքների մասին պետք է պատշաճ կերպով հաշվետվություն ներկայացվի ՖՀՄ-ին՝ իրավասու մարմինների կողմից սահմանված կարգով: Սա պետք է իր արտահայտությունը գտնի կասկածների ձևավորման և, ի վերջո, ՖՀՄ-ին հաշվետվության ներկայացման գործընթացներում: Կասկածների ձևավորումը կանոնակարգող քաղաքականություններն ու ընթացակարգերը կարող են կիրառվել ռիսկահենք մոտեցման հիմունքներով, սակայն արդեն ձևավորված ՓԼ/ԱՖ կասկածները պետք է հաշվետվության տեսքով անպայմանորեն ներկայացվեն ՖՀՄ-ին:

Գ. ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԸ

ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

73. Ներքին հսկողության համարժեք մեխանիզմներն անհրաժեշտ նախապայման են ՓԼ/ԱՖ ռիսկի զսպման քաղաքականությունների ու ընթացակարգերի արդյունավետ իրականացման համար: Ներքին հսկողությունը ներառում է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պատասխանատուներին հստակ սահմանող կազմակերպչական կարգավորումները, աշխատակիցների՝ գործող օրենսդրությանը համապատասխան բարեխիղճ աշխատանքը մոնիտորինգի ենթարկելու հսկողական մեխանիզմները, հատկապես՝ անդրսահմանային գործառնություններին առնչվող մասով, ինչպես նաև ռիսկերի բացահայտման, գնահատման ու մոնիտորինգի նպատակով կիրառվող քաղաքականությունների և ընթացակարգերի ընդհանուր արդյունավետությունը ընտրանքային կարգով ստուգելու մեխանիզմները:
74. Խոշոր բանկային խմբերը պետք է ունենան հսկողական մեխանիզմներ՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջոցառումներն ամբողջ խմբի մակարդակով հետևողականորեն իրականացնելու համար: ԲՎԲԿ-ի «Փողերի լվացմանը և ահաբեկչության ֆինանսավորմանն առնչվող ռիսկերի ողջամիտ

կառավարումը» վերտառությամբ ուղեցույցը³⁶ հանգամանորեն նկարագրում է, թե բանկերն ինչպես պետք է արդյունավետ կերպով ամբողջ խմբի մակարդակով և անդրսահմանային գործառնությունների համատեքստում կառավարեն ՓԼ/ԱՖ ռիսկը³⁷:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

75. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ռիսկահենք մոտեցման հաջող ներդրումը և արդյունավետ կիրառությունը կախված են այն բանից, թե բանկի ավագ ղեկավարությունն ինչպես է առաջնորդում և վերահսկում ՌՀՄ-ի մշակման ու ներդրման գործընթացը:
76. Ավագ ղեկավարությունը պետք է դիտարկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի նախաձեռնություններին օժանդակելու տարբեր եղանակներ, որպիսիք են.
- Համապատասխանությունը որպես բանկում հիմնարար արժեք սահմանելը՝ հստակ ազդակ ուղարկելով առ այն, որ բանկը չի պատրաստվում հաստատել կամ շարունակել ՓԼ/ԱՖ հավելյալ ռիսկերի առնչվող գործարար հարաբերությունները, որոնց մասով ռիսկը չի կարող արդյունավետ կերպով զսպվել: Ավագ ղեկավարությունը բանկի խորհրդի հետ միասին պատասխանատվություն է կրում ռիսկերի կառավարման և հսկողական մեխանիզմների գործադրման համար՝ ըստ բանկի կողմից հաստատված ռիսկերի ընդունելիության ողջամիտ քաղաքականության.
 - Բանկի փաստացի կամ հնարավոր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի վերաբերյալ ներքին հաղորդակցության համարժեք մեխանիզմներ ներդնելը. այս մեխանիզմները պետք է կապ ապահովեն տնօրինության, ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով պատասխանատու ղեկավարի, բանկում գործող և ոլորտին առնչվող կամ մասնագիտացած հանձնաժողովի (օրինակ՝ ռիսկերի կամ էթիկայի/ համապատասխանության հանձնաժողովի)³⁸,

³⁶ Տես՝ Բաժին III-ը:

³⁷ Ուղեցույցը ներկայացնում է ռիսկերի կոնսոլիդացված կառավարման հիմունքներն ու սկզբունքները, ամբողջ խմբի մակարդակով ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականությունների ու ընթացակարգերի կիրառությունը և վերահսկողությունը, գործունեության երկրում բիզնեսի առանձնահատկությունները հաշվի առնելը և տեղական օրենսդրության պահանջներին բավարարելը՝ միաժամանակ հետևելով և պահպանելով խմբի ներսում կիրառվող ավելի ընդհանրական քաղաքականություններն ու ընթացակարգերը, գլխամասային գրասենյակի երկրի և գործունեության երկրների կողմից սահմանված պահանջների միջև տարբերությունների խնդիրը լուծելը և այլն: Ուղեցույցով մանրամասն նկարագրվող կարևոր հարցերից է, թե ինչպես խմբի անդամ բանկերը պետք է տեղեկատվություն փոխանակեն մյուս անդամների հետ՝ ներխմբային ռիսկերի գնահատումներին օժանդակելու, խմբի մակարդակով ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականություններն ու ընթացակարգերը արդյունավետ կերպով իրականացնելու նպատակով:

³⁸ [ԲՎԲԿ \(2010ա\)](#), պարբերություն 52 և 53:

տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ստորաբաժանման և տարբեր բիզնես ոլորտների սպասարկման պատասխանատու աշխատակիցների միջև.

- Բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպմանն անհրաժեշտ միջոցառումները և բանկի համար ընդունելի մնացորդային ռիսկի աստիճանը որոշելը, և
- Բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ստորաբաժանումը բավարար ռեսուրսներով ապահովելը:

Ներդիր 6. Համապատասխանությունը խթանելու նպատակով բանկի ավագ ղեկավարության կողմից ձեռնարկվող քայլերի օրինակներ

- Պրոդուկտների մշակումը և կոմերցիոն ծրագրերը ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ազգային օրենսդրության պահանջներին լիարժեք համապատասխանությամբ իրականացնելը
- Ավագ ղեկավարությանը ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի թեմայով ուսուցման գործընթացում ներգրավելը

77. Սա նշանակում է, որ ավագ ղեկավարությունը պետք է ոչ միայն ծանոթ լինի բանկի ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին, այլևս պետք է պատկերացում ունենա, թե ինչպես են բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմներն ապահովում այդ ռիսկերի զսպումը: Դրա համար անհրաժեշտ է, որ ավագ ղեկավարությունը.

- Ստանա բավարար, կանոնավոր և օբյեկտիվ տեղեկատվություն՝ բանկի գործառնություններին և առանձին գործարար հարաբերություններին առնչվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի վերաբերյալ ճշգրիտ պատկերացում կազմելու համար.
- Ստանա բավարար և օբյեկտիվ տեղեկատվություն բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների արդյունավետությունը գնահատելու համար (օրինակ՝ հսկողական մեխանիզմների արդյունավետության մասին համապատասխանության մասով պատասխանատու ղեկավարի գնահատականը կամ աուդիտի հաշվետվությունները).
- Ապահովի համապատասխան գործընթացների առկայությունը, որոնք թույլ են տալիս ընդունել բանկի՝ ռիսկերը բացահայտելու և զսպելու ունակության վրա ուղղակիորեն ազդող կարևոր որոշումները:

78. Կարևոր է, որ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների հետևողական կիրառության և արդյունավետության ապահովման պատասխանատվությունը հստակ դրվի ավագության բավարար մակարդակ ունեցող ղեկավարի վրա, ինչը կշեշտադրի ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի կառավարման ու համապատասխանության հարցի կարևորությունը և դրանք ավագ

ղեկավարության ուշադրության կենտրոնում լինելը: Սրան ուղղված քայլերի թվում է համապատասխանության մասով փորձառու աշխատակցի՝ ղեկավար մակարդակով նշանակումը³⁹:

ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԵՎ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ

79. Բանկի ներքին հսկողության համակարգը պետք է նպաստի աշխատակիցների բարեխիղճ և արհեստավարժ աշխատանքին, ինչպես նաև կիրառելի քաղաքականություններին ու ընթացակարգերին համապատասխանությանը: ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների համատեքստում իրականացվող միջոցառումները պետք է համահունչ լինեն բիզնեսի, ֆինանսական և գործառնական ընդհանուր դիսկերի զսպմանն ուղղված միջոցառումներին:

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ ԵՎ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

80. Բանկերը պետք է հավաստիանան, որ աշխատանքի ընդունելիս ընտրում են բարեխիղճ, հմուտ, իրենց գործառույթը կատարելու համար անհրաժեշտ գիտելիքներին ու փորձին տիրապետող անձանց, հատկապես երբ խոսքը վերաբերում է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների շրջանակում որոշակի պարտականություններ կատարող աշխատակիցներին:
81. Աշխատակիցների ընտրության ընթացակարգերը պետք է արտացոլեն յուրաքանչյուր աշխատատեղի՝ ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից ռիսկայնության աստիճանը, այլ ոչ թե սահմանափակվեն ղեկավարների ընտրությունը կարգավորելով: Բանկերը պետք է միջոցառումներ ձեռնարկեն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով պարտականություններ կատարող աշխատակիցների շրջանում հնարավոր շահերի բախման դեպքերը կառավարելու համար: Այդ աշխատակիցների վարձատրությունը պետք է համահունչ լինի բանկերում համապատասխանության գործառույթի անկախության վերաբերյալ ԲՎԲԿ-ի ուղեցույցով սահմանված սկզբունքին⁴⁰:

ՈՒՍՈՒՅՈՒՄԸ ԵՎ ԻՐԱԶԵԿՈՒՄԸ

82. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականությունների ու ընթացակարգերի արդյունավետ իրականացման համար բանկի աշխատակիցները պետք է ոչ

³⁹ ԲՄ. 18:

⁴⁰ [ԲՎԲԿ \(2005թ.\)](#)

միայն պատկերացում ունենան իրականացվող գործընթացների վերաբերյալ, այլև պետք է հասկանան, թե այդ գործընթացները ինչ ռիսկեր են զսպում, և ինչպիսին կարող են լինել նշված ռիսկերի հնարավոր հետևանքները: Ուստի կարևոր է, որ աշխատակիցները ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտում համապատասխան ուսուցում ստանան, որը պետք է լինի.

- Բարձրորակ՝ համապատասխանի բանկի ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին ու գործունեությանը, անդրադառնա իրավական և կարգավորման գործող շրջանակով սահմանված պարտականություններին, ինչպես նաև ներքին հսկողության մեխանիզմներին.
- Պարտադիր՝ ոլորտին առնչվող բոլոր աշխատակիցների համար.
- Հարմարեցված՝ անդրադառնա բանկի գործառնությունների առանձին ճյուղերին, ապահովի աշխատակիցների բավարար տեղեկացվածությունը հնարավոր կոնկրետ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի և դրանց ի հայտ գալու դեպքում նրանց պարտականությունների մասին.
- Արդյունավետ՝ հասնի ցանկալի արդյունքին, ինչը կարելի է ստուգել աշխատակիցների տեստավորման կամ բանկում համապատասխանության մակարդակի մոնիտորինգի միջոցով, և գիտելիքների բացեր հայտնաբերելու դեպքում ձեռնարկել միջոցներ.
- Շարունակական՝ ԲՄ. 18-ի համաձայն, ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտում ուսուցումը պետք է կրի կանոնավոր ու հետևողական բնույթ և չսահմանափակվի աշխատակիցներին աշխատանքի ընդունելիս կատարվող մեկանգամյա վարժությամբ.
- Համալրվող՝ համապատասխան աշխատակիցները պետք է պատշաճ կերպով իրազեկվեն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի վերաբերյալ տեղեկատվության և թարմացումների վերաբերյալ:

83. Ընդհանուր առմամբ, ուսուցումը պետք է նաև նպատակ հետապնդի ձևավորել աշխատանքային այնպիսի մշակույթ, որում համապատասխանությունը ներկառուցված է բանկի բոլոր աշխատակիցների գործողություններում ու որոշումներում:

ՀՍԿՈՂԱԿԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

84. Բանկերը պետք է քայլեր ձեռնարկեն հավաստիանալու համար, որ իրենց ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականություններն ու հսկողական մեխանիզմները գործուն և արդյունավետ են: Այդ նպատակով, հսկողական

մեխանիզմները պետք է շարունակական մոնիտորինգի ենթարկվեն համապատասխանության մասով պատասխանատու աշխատակցի կողմից: Բացի այդ, բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի հսկողական մեխանիզմների համարժեքությունն ու համապատասխանությունը պետք է ուսումնասիրվի աուդիտի կողմից:

85. Հանձնարարական 18-ի համաձայն, երկրները բանկերից պետք է պահանջեն ավագ ղեկավարության մակարդակով նշանակել համապատասխանության պատասխանատու: Բացի աշխատակիցներին իրենց պարտականությունների կատարման վերաբերյալ խորհրդատվություն տրամադրելուց՝ համապատասխանության պատասխանատուն պետք է մոնիտորինգի ենթարկի և գնահատի բանկի ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, ինչպես նաև դրանք զսպելուն ուղղված միջոցառումների համարժեքությունն ու արդյունավետությունը: Ըստ այդմ, համապատասխանության պատասխանատուն պետք է նշված գործառույթներն արդյունավետ կերպով իրականացնելու համար ունենա անկախության, իրավասությունների և ղեկավար դիրքի անհրաժեշտ մակարդակ, ինչպես նաև ռեսուրսներ ու փորձագիտական կարողություններ, այդ թվում՝ ներքին տեղեկատվության ամբողջ ծավալին հասանելիություն (ներառյալ բանկի գործառնությունների առանձին ճյուղերի և օտարերկրյա մասնաճյուղերի ու դուստր կազմակերպությունների վերաբերյալ տեղեկությունները):

Ներդիր 7. Համապատասխանությունը խթանելուն ուղղված ներքին հսկողական միջոցառումների օրինակներ

- Նպաստավոր պայմաններ ստեղծել կասկածելի գործարքների վերաբերյալ հաշվետվությունների տրամադրման համար
 - Կազմակերպել աշխատակիցների ուսուցումը՝ արտասովոր գործարքները պատշաճ կերպով բացահայտելու համար
 - Սահմանել հաղորդակցության ուղիներ, որոնք աշխատակիցներին թույլ կտան արտասովոր գործարքների մասին տեղեկացնել համապատասխանության պատասխանատուին
 - Ապահովել կասկածելի գործարքների մասին հաշվետվություն տրամադրող աշխատակիցների անձի գաղտնիությունը
- Հնարավորության ստեղծել, որպեսզի աշխատակիցները մատնանշեն քաղաքականությունների կամ հսկողական մեխանիզմների այն բաղկացուցիչները, որոնք բավարար չափով հստակ, օգտակար կամ արդյունավետ չեն
 - Աշխատակիցների համար ստեղծել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարին առնչվող հարցերով ընթացիկ խորհրդատվության ուղիներ
 - Ապահովել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարին առնչվող հարցերով աշխատակիցներին տրվող պատասխանների հետևողականությունը
 - ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջոցառումները ձեռնարկել այնպես, որ բոլոր աշխատակիցները

86. Հանձնարարական 18-ի համաձայն, երկրները պետք է նաև բանկերից պահանջեն ունենալ անկախ աուդիտի գործառույթ՝ բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ծրագրի գործունակությունը ընտրանքային կարգով ստուգելու համար, ինչի նպատակը բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականությունների ու ընթացակարգերի արդյունավետությունը, տվյալ երկրում և, առկայության դեպքում, այլ երկրներում բանկի գործառնությունների, ստորաբաժանումների, մասնաճյուղերի ու դուստր կազմակերպությունների ռիսկերի կատավարման որակը ապահովելն է: Աուդիտի եզրահանգումները ավագ ղեկավարությանն անհրաժեշտ են բանկի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի կազմակերպման ու իրականացման վերաբերյալ տեղեկացված որոշումներ կայացնելու համար: Աուդիտի ստորաբաժանումը պետք է ստուգի ռիսկերին առնչվող բոլոր կարգավորումների համարժեքությունը, ընդ որում՝ չկենտրոնանալով բացառապես բարձր ռիսկերի վրա:
87. Ինչպես համապատասխանության, այնպես էլ աուդիտի գործառույթի պատասխանատուները գնահատումներ կատարելիս պետք է հիմնվեն իրենց խնդրին առնչվող ամբողջ տեղեկատվության վրա, այդ թվում՝ վերաբերելի և պատկան դեպքերում օգտվելով կոնֆիդենցիալ տվյալներից, որպիսիք կարող են ստանալ համապատասխան ներքին կամ գաղտնիության հիմունքներով տեղեկությունների ձեռք բերման մեխանիզմների միջոցով: Տեղեկությունների ձեռքբերման այլ աղբյուրների թվին են պատկանում ուսուցողական դասընթացներին մասնակցության արդյունքները, սահմանված պահանջների խախտման դեպքերը, աշխատակիցներից ստացված հարցերի վերլուծությունները:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1

ՏԱՐԲԵՐ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՌԻՍԿԱՇԵՆՔ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ ՆԵՐԴՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Սույն հավելվածում տարբեր երկրների օրինակով ներկայացված է ՌՀՄ-ն ներդնելու վերահսկողական պրակտիկան: Ներկայացվածները բացառապես օրինակներ են: Սույն ուղեցույցի հրապարակման պահի դրությամբ նշված երկրները չորրորդ փուլի փոխադարձ գնահատումների շրջանակում ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականներին համապատասխանության տեսանկյունից դեռևս գնահատված չեն եղել: Հետևաբար, սույն նյութում այդ երկրների օրինակը բերելը չպետք է ընկալել որպես դրանցում ներդրված համակարգի հաստատում ՖԱԹՖ-ի կողմից:

Վերահսկողների կողմից բանկային ոլորտում և առանձին բանկերում ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի գնահատման տարբեր եղանակների օրինակներ

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

Ավստրալիայում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի կարգավորման և ֆինանսական հետախուզության գործառույթները կատարվում են հատուկ մարմնի՝ ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի կողմից, որը բանկային ոլորտում վերահսկողության ռիսկահենք մոտեցումը կիրառում է կորպորատիվ խմբային մակարդակով: Այս մոտեցման ներքո ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը կարգավորման գործառույթի շրջանակում ավելի մեծ ռեսուրսներ է ուղղում կորպորատիվ խմբերի մաս կազմող այն հաստատությունների վերահսկողությանը, որոնք մատուցում են ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից առավել բարձր ռիսկայնությամբ ու խոցելիությամբ բնութագրվող ծառայությունների և պրոդուկտներ:

ՓԼ/ԱՖ ռիսկի նկարագիրը որոշվում է չորս գործոնի հիման վրա.

- Հաշվետու անձի խմբի (ՀԱ խումբ)՝ տնտեսության այնպիսի ճյուղում գործունեություն ծավալելը, որում փողերի լվացման ծավալները խոշոր կամ էական են համարվում (ըստ Ավստրալիայում փողերի լվացման սպառնալիքների ազգային գնահատման արդյունքների): Տնտեսության այդպիսի ճյուղերում գործունեություն ծավալող ՀԱ խմբերը ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի կողմից ավելի լայնամասշտաբ վերահսկողության են ենթարկվում:

- ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից ՀԱ խմբի ռիսկայնության աստիճանը, որը որոշելու համար դիտարկվում են կազմակերպության չափերը և/ կամ ԱՌԻՍԹՐԱՔ ներկայացված հաշվետվությունների քանակն ու գումարը: Խոշոր ՀԱ խմբերը սովորաբար ավելի շատ հաճախորդներ ունեն և, որպես կանոն, առաջարկում են ավելի բազմազան պրոդուկտներ՝ տարբեր երկրներում մատուցման բազմաթիվ ցանցերի միջոցով: Բացի այդ, խոշոր ՀԱ խմբերն ավելի մեծ ազդեցություն ունեն Ավստրալիայի ֆինանսական համակարգի ամբողջականության վրա: Ըստ այդմ, խոշոր ՀԱ խմբերը և, մասնավորապես, ԱՌԻՍԹՐԱՔ-ին մեծ թվով հաշվետվություններ ներկայացնողներ խմբերն ավելի լայնամասշտաբ վերահսկողության են ենթարկվում:
- Որևէ կոնկրետ ՀԱ խմբի կամ տնտեսության ճյուղի հետ կապված՝ ԱՌԻՍԹՐԱՔ-ի ֆինանսական հետախուզության գործառնություններին առնչվող հատուկ հետաքրքրությունը:
- Որևէ կոնկրետ ՀԱ խմբի հետ կապված՝ իրավասու (իրավապահ, հետախուզական, հարկային վարչարարության կամ կարգավորիչ գործառույթ իրականացնող) մարմինների հատուկ հետաքրքրությունը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԲԱՖԻՆ-ը ֆինանսական հաստատություններին ըստ ռիսկայնության դասակարգում է հետևյալ կերպ.

- Դիտարկվող ֆինանսական հաստատության ռիսկայնության ընդհանուր գնահատականը ձևավորվում է ռիսկի 5 առանցքային չափորոշիչների հիման վրա (գտնվելու վայր, բիզնեսի շրջանակ, պրոդուկտների տեսականի, հաճախորդների կազմ և մատուցման եղանակների տեսականի): Նշված 5 տարրերից յուրաքանչյուրին տրվում է գնահատական: Հաճախորդների կազմի գնահատականն ընդհանուրի մեջ ավելի մեծ կշիռ ունի, քանի որ ՓԼ-ն հաճախորդների կողմից կատարվող հանցագործություն է: Եթե ֆինանսական հաստատության գնահատականը հասնում է ցածր ռիսկայինների համար սահմանված վերին սահմանաչափին կամ բարձր ռիսկայինների համար սահմանված ստորին սահմանաչափին, վերահսկողն իր հայեցողությամբ կարող է որոշել ֆինանսական հաստատության ռիսկի դասը՝ հիմնվելով նախկինում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերջինիս կատարողականի արդյունքների վրա:

- Ուսումնասիրվում է ֆինանսական հաստատության կողմից իրականացվող ՓԼ/ԱՖ կանխարգելիչ միջոցների (ՓԼ/ԱՖ համապատասխանության պատասխանատուի աշխատանքի, ՏՏ մոնիտորինգի, «ճանաչիր քո հաճախորդին» սկզբունքի իրականացման և այլն) որակը, այդ թվում, կիրառելիության դեպքում, ամբողջ խմբի մակարդակով համապատասխանությանն առնչվող հարցերը: Գնահատականները ձևավորվում են աուդիտի տարեկան հաշվետվությունների, ինչպես նաև արտաքին լրացուցիչ աուդիտի արդյունքների հիման վրա: Հայտնաբերված թերությունների կարևորությունն ու շրջանակը ազդում են որակի և կանխարգելիչ միջոցների գնահատականի վրա:

Արդյունքում կազմվում է 12 վանդականի աղյուսակ, որն օգտագործվում է ՓԼ/ԱՖ վերահսկողության խորությունը որոշելու համար.

		ՓԼ/ԱՖ կանխարգելիչ միջոցների որակ			
		Ա (բարձր)	Բ (միջինից բարձր)	Գ (միջինից ցածր)	Դ (ցածր)
ՓԼ/ԱՖ պոտենցիալ սպառնալիքներ	3 (բարձր)	3Ա	3Բ	3Գ	3Դ
	2 (միջին)	2Ա	2Բ	2Գ	2Դ
	1 (ցածր)	1Ա	1Բ	1Գ	1Դ

ՄԵՔՍԻԿԱ

Բանկային և արժեթղթերի շուկայի ազգային հանձնաժողովը (ԲԱՇԱՀ) ֆինանսական հաստատություններից և այլ աղբյուրներից ձեռք բերված տեղեկությունների միջոցով որոշվող ներհատուկ ռիսկերի հիման վրա մշակում է մոնիտորինգի ռազմավարություններ: Արդյունավետ մոնիտորինգի ռազմավարություն մշակելու համար հաշվի են առնվում ֆինանսական հաստատությունների կոմից առաջարկվող պրոդուկտները կամ ծառայությունները, հաճախորդների կամ ծառայություններից օգտվողների տեսակները, նրանց ֆինանսական հոսքերը, գործունեության աշխարհագրական տարածքը և այլ գործոններ: Նշված գործոնների հիման վրա ԲԱՇԱՀ-ն առանձնացնում է բարձր ռիսկային ֆինանսական հաստատությունները, որոնք ներառվում են տեսչական ստուգման ենթակա սուբյեկտների ցանկում (ստուգումների տարեկան ծրագրում): Այնուհետև ստուգման ենթակա յուրաքանչյուր ֆինանսական հաստատության մասով կատարվում է ուսումնասիրություն, որով վեր են հանվում խոշոր բաժին

կազմող գործառնությունները (ներհատուկ ռիսկով բնութագրվող պրոդուկտները) և դիտարկվում են ֆինանսական հաստատության կողմից համապատասխան ռիսկերի զսպմանն ուղղված միջոցառումները: Տեսչական ստուգման արդյունքներով որոշվում է հաստատության ռիսկի գնահատականը, որը նաև հիմք է ծառայում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով հետագա ստուգումների հաճախականությունը որոշելու համար:

ՆԻՂԵՌԼԱՆԴՆԵՐ

Հոլանդիայի կենտրոնական բանկը (ՀԿԲ) բանկերի ՓԼ/ԱՖ վերահսկողության և կարգավորման մասով պատասխանատու մարմինն է: ՀԿԲ-ն ՓԼ/ԱՖ ռիսկահենք վերահսկողության մոտեցումը կիրառում է՝ ուշադրության կենտրոնում պահելով բարձր ռիսկային հաստատությունները: Դրա համար նախ անհրաժեշտ է համակողմանի պատկերացում կազմել ռիսկերի վերաբերյալ: ՀԿԲ-ն վերլուծում է տարբեր, մասնավորապես՝ մակրո, մեզո և միկրո մակարդակներում ամբողջականության ռիսկերը: Մակրո մակարդակում ՀԿԲ-ն հաշվի է առնում ազգային և միջազգային զարգացումները, որոնք կարևոր են հոլանդական ֆինանսական ոլորտի համար: Մեզո մակարդակում ՀԿԲ-ն ուսումնասիրում է տնտեսության տարբեր ոլորտներ և հնարավոր զարգացումների/ ռիսկերի ազդեցությունն այդ ոլորտների վրա: Միկրո մակարդակում ՀԿԲ-ն ուսումնասիրում է կոնկրետ հաստատություններին առնչվող գործոններ, որոնք կարող են մեծացնել դրանց խոցելիությունը:

Ռիսկահենք մոտեցման ներքո առաջին քայլը ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը բնորոշելն է՝ օգտվելով մի շարք աղբյուրներից, ինչպիսիք են տիպաբանությունները, ֆինանսական հետախուզության տվյալները, միջազգային և ազգային հանձնաժողովները, ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարում ներգրավված այլ (օտարերկրյա) վերահսկողները և կառույցները (օրինակ՝ ՖԱԹՖ-ը, Բանկային վերահսկողների բազելյան կոմիտեն, Եվրոպական վերահսկող մարմինները, Ապահովագրության ոլորտի վերահսկողների միջազգային ասոցիացիան): ՀԿԲ-ն նաև հաշվի է առնում տեսչական ստուգումների միջոցով ձեռք բերված տեղեկությունները: Ընտրանքային եղանակով որոշված հաստատությունների խմբին ուղարկվում է հարցաշար՝ ներհատուկ ռիսկի մակարդակի և դրան հակազդելու համար կիրառվող միջոցների վերաբերյալ պատկերացում կազմելու համար: Բացի այդ, ՀԿԲ-ն կատարում է տեղեկատվության բաց աղբյուրների մոնիտորինգի միջոցով միտումների վերլուծություն՝ Փ/ԱՖ վերահսկողությանն առնչվող նոր միտումները և ազդակները վեր հանելու համար:

Ռիսկերը բնորոշելուց հետո ՀԿԲ-ն դրանք վերլուծում է այնպիսի չափանիշների հիմա վրա, ինչպիսիք են հանրության, հաստատությունների և ֆինանսական հատվածի կայունության վրա հնարավոր ազդեցությունը: Հաստատության ռիսկայնության նկարագիրը որոշվում է ըստ երկու հիմնական չափանիշի՝ ՓԼ/ԱՖ ռիսկի մակարդակի և ներքին հսկողության մակարդակի: Ներհատուկ ռիսկի գնահատականը որոշելու համար ՀԿԲ-ն հաշվի է առնում հաստատության գործունեության աշխարհագրական ծածկույթը, հաճախորդների կազմը, առաջարկվող պրոդուկտները և ծառայությունները, ինչպես նաև դրանց մատուցման եղանակները: Ներքին հսկողության գնահատականը որոշելու համար ՀԿԲ-ն ուսումնասիրում է ֆինանսական հաստատության կառավարման և հսկողության ընթացակարգերը, համապատասխանության գործառույթի համարժեքությունը, նախկինում համապատասխանության մասով կատարողականը և արձանագրված խախտումները, ինչպես նաև ֆինանսական հաստատության կողմից իրականացվող կանխարգելիչ միջոցառումների որակը:

ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ

Սինգապուրի դրամավարկային վերահսկողության մարմինը (ՍԴՎ) ֆինանսական հաստատությունների (ՖՀ) վերահսկողության համար կիրառում է ռիսկահենք մոտեցումը, որը նկարագրված է ՍԴՎ-ի «*Ֆինանսական հաստատությունների ազդեցության և ռիսկի գնահատման շրջանակը*» վերտառությամբ նյութում: Նյութի հիմքում ընկած է ազդեցության և ռիսկի մոդելը, որն օգտագործվում է տարեկան կտրվածքով ՖՀ-երն ըստ երկու չափանիշի գնահատելու համար.

- *Ազդեցություն (համեմատական համակարգային կարևորություն).* ազդեցության գնահատմամբ դիտարկվում է այն հնարավոր ազդեցությունը, որ տվյալ ՖՀ-ն խնդիրների բախվելու դեպքում կարող է ունենալ Սինգապուրի ֆինանսական համակարգի, ընդհանուր տնտեսության և բարի համբավի վրա: Փոխկապակցված ՖՀ-երը խմբավորվում են՝ դրանց ընդհանուր ազդեցությունը գնահատելու համար: Ընդհանուր առմամբ, որքան մեծ է ՖՀ-ի միջնորդական դերը կարևոր ֆինանսական շուկաներում կամ տնտեսության մեջ, կամ որքան մեծ է մանրածախ գործառնություններում ՖՀ-ի ներգրավվածությունը, այնքան մեծ է գնահատված ազդեցությունը:
- *Ռիսկ (համեմատական ռիսկայնության նկարագիր).* ռիսկի գնահատմամբ ուսումնասիրվում են ՖՀ-ի բիզնես գործառնությունների ներհատուկ

ռիսկերը, այդ թվում՝ ՓԼ/ԱՖ և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման ռիսկերը, դրանք կառավարելու և վերահսկելու ՖՀ-ի ունակությունը, վերահսկողական և կառավարման համակարգի արդյունավետությունը, վնասները փակելու և վճարունակությունը պահպանելու տեսանկյունից ՖՀ-ի ֆինանսական ռեսուրսների համարժեքությունը: Գնահատմամբ դիտարկվում են նաև ներխմբային կապերը ՖՀ-ի և դրա հետ փոխկապակցված հաստատությունների միջև, խմբի այլ անդամներին հատուկ ռիսկերը (օրինակ՝ տեղական նշանակության բանկային խմբի դեպքում խոշոր դուստր հաստատությունների ռիսկերը համախմբվում են մայր բանկի ռիսկերի հետ և ենթարկվում կոնսոլիդացված մոնիտորինգի): Գործընթացի կայունությունն ու հետևողականությունը ապահովելու համար առանձին ՖՀ-երի գնահատման արդյունքները համադրվում են նույնատիպ ՖՀ-ների գնահատման արդյունքների հետ, ուսումնասիրվում են այլ փորձառու վերահսկողների, խոշոր ՖՀ-երի ավագ ղեկավարությանն ու մասնագետներին ներառող հանձնաժողովների կողմից:

Ազդեցության և ռիսկի համատեղ գնահատման (որտեղ ազդեցության գնահատականն ավելի մեծ կշիռ ունի) արդյունքների հիման վրա ՖՀ-ն դասվում է վերահսկողության տեսանկյունից կարևորության չորս դասերից որևէ մեկին, որոնցից Դաս 1-ում ներառված ՖՀ-երը ենթարկվում են առավել խորը վերահսկողության: ՍԴՎ-ի վերահսկողական ռեսուրսների գերակշիռ մասն ուղղվում է Դաս 1-ի և Դաս 2-ի ՖՀ-երի վերահսկողությանը, դրանցում ավելի հաճախ են իրականացվում ստուգումներ, և դրանց ռիսկի գնահատման արդյունքները հաստատվում են կավառարման ավելի բարձր մակարդակում:

ՍԴՎ-ն ռիսկահենք մոտեցումը կիրառում է թե տեսչական ստուգումների, թե հեռակա վերահսկողության շրջանակում: Հեռակա վերահսկողության շրջանակում ՍԴՎ-ն ընթացիկ մոնիտորինգ է իրականացնում ՖՀ-երի ֆինանսական կայունության և ռիսկի ցուցիչների նկատմամբ, հաշվի է առնում բիզնեսի տվյալ ոլորտում և երկրում առկա զարգացումները, ինչպես նաև ֆինանսական ոլորտում նկատվող միտումները: ՍԴՎ-ն ուսումնասիրում է նաև ՖՀ-երի կողմից հաշվետվականության շրջանակներում ներկայացվող տեղեկատվությունը և աուդիտի հաշվետվությունները, պարբերաբար հանդիպումներ է անցկացնում ՖՀ-երի ղեկավարության, աուդիտորների և այլ վերահսկողների հետ: ՖՀ-երի անվտանգ և կայուն գործունեությանն առնչվող մտահոգությունների դեպքում անհապաղ ձեռնարկվում են համապատասխան միջոցառումներ:

ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԱՖՐԻԿԱ

Հարավային Աֆրիկայի պահուսպների բանկի Բանկային վերահսկողության վարչության վերահսկողական գործընթացները. տեսչական ստուգումների ռիսկահենք մոտեցումը

Սահմանափակ ռեսուրսների պատճառով գործնականում հնարավոր չէ ՓԼ/ԱՖ ստուգումներում ներառել բանկի գործունեության բոլոր ոլորտները կամ տարվա ընթացքում ստուգել բոլոր բանկերը: Ուստի ՓԼ Վերահսկողության բաժինը հաշվետու անձանց ստուգումների պլանավորման և իրականացման իր վերահսկողական գործառույթի համար կիրառում է ռիսկահենք մոտեցումը:

Մեթոդաբանական տեսանկյունից, ռիսկահենք մոտեցումը դրսևորվում է հետևյալ կերպ.

- ՓԼ Վերահսկողության բաժինը ստուգումների և ուսումնասիրությունների նպատակով նախևառաջ պահանջում է տրամադրել բանկի կողմից իր ՓԼ ռիսկի գնահատումը.
- Բանկի ռիսկի գնահատումը վերլուծելու նպատակով պահանջվում է նաև բանկի կողմից առաջարկվող պրոդուկտների և ծառայությունների ցանկը՝ ըստ դրանց համար պատասխանատու ստորաբաժանումների.
- ՓԼ Վերահսկողության բաժինն ուսումնասիրում է բանկի ՓԼ ռիսկի գնահատման գործընթացը՝ որոշելու համար, թե բանկը որքանով է համարժեքորեն բնորոշել իր ստանձնած ռիսկերը.
- Եթե որևէ բանկ իր ՓԼ ռիսկի գնահատում չի կատարել, ՓԼ Վերահսկողության բաժինը կատարում է սեփական գնահատումը՝ հիմնվելով բանկի կողմից ներկայացված տեղեկատվության և բանկի գործառնությունները բնութագրող ներհատուկ ռիսկի գործոնների վրա.
- Բանկի ՓԼ ռիսկի գնահատումը համարժեք չհամարվելու դեպքում նույնպես ՓԼ Վերահսկողության բաժինը կատարում է սեփական գնահատումը.
- Բանկի ՓԼ ռիսկի գնահատման համարժեքության ստուգումը կամ ՓԼ Վերահսկողության բաժնի կողմից սեփական գնահատումը կատարվում են նախքան տվյալ բանկ տեսչական ստուգման նպատակով այցելելը.
- Ռիսկի գնահատման համար դիտարկվող չափանիշները պետք է համահունչ լինեն ՖԱԹՖ-ի Հանձնարարականներին, Արդյունավետ բանկային վերահսկողության բազելյան հիմնարար սկզբունքներին,

ինչպես նաև հեղինակավոր կառույցների կողմից հրապարակվող ՓԼ/ԱՖ տիպաբանություններին.

- Բանկերի գործառնությունները, պրոդուկտները, գործունեության աշխարհագրական ծածկույթը և հաճախորդների տեսակները դասակարգվում են որպես բարձր, միջին կամ ցածր ռիսկային.
- Ռիսկի գնահատականի (բարձր, միջին կամ ցածր) հիման վրա ՓԼ Վերահսկողության բաժինը որոշում է ստուգման շրջանակը՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով ռիսկի գնահատմամբ որպես բարձր ռիսկային բնորոշված գործառնություններին.

ՖԱԹՖ-ը երկրներից պահանջում է պատշաճ քայլեր ձեռնարկել ամբողջ երկրի մակարդակով ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը բացահայտելու և գնահատելու համար, ինչը պետք է շարունակական բնույթ կրի և նպատակ ունենա.

- Տեղեկատվություն ձեռք բերել երկրի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգում հնարավոր փոփոխությունների, այդ թվում՝ օրենքների, կանոնակարգերի և այլ միջոցների վերանայման անհրաժեշտության մասին.
- Օժանդակել իրավասու մարմինների կողմից ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարին ուղղվող ռեսուրսների տեղաբաշխմանն ու ըստ առաջնահերթության դասակարգմանը, և
- Տեղեկատվություն տրամադրել բանկերին՝ նրանց կողմից կատարվող ՓԼ/ԱՖ ռիսկի գնահատումների համար:

ՄԻԱՅՅԱԼ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆինանսական վերահսկողության մարմինը (ՖՎՄ) բոլոր հաստատություններին դասակարգում է ըստ ռիսկի՝ ելնելով ՖՎՄ-ի կանոնադրական և գործառնական նպատակներից: Բացի այդ, ըստ ՓԼ ռիսկի դասակարգվում են բոլոր այն հաստատությունները, որոնք ենթակա են ՓԼ դեմ պայքարի ազգային օրենսդրությանը: Սա կատարվում է՝ հաշվի առնելով, որ փողերի լվացման ռիսկը ոչ միշտ է ուղիղ համեմատական կապի մեջ հաստատության չափերի հետ: Արդյունքում, ընդհանուր գործառնությունների տեսանկյունից ցածր ռիսկային գնահատված հաստատությունը կարող է ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից վերահսկողական ավելի մեծ ուշադրության արժանանալ:

Հաստատություններն ըստ ՓԼ ռիսկի դասակարգելիս ՖՎՄ-ն հաշվի է առնում մի շարք գործոններ: Դրանց թվին են պատկանում հաստատության գործունեության

բնույթը, առաջարկվող պրոդուկտները և ծառայությունները, տեղակայման կամ գործունեության երկրները:

ՖՎՄ-ն պարբերաբար վերանայում է ռիսկի գնահատման չափանիշները և արդյունքները՝ անհրաժեշտության դեպքում փոխելով այս կամ այն հաստատության ռիսկի դասը:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՅՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Բանկային վերահսկողության դաշնային գործակալությունների (ԲՎԴԳ) վերահսկողական գործընթացների միջոցով գնահատվում է, թե ավանդառու հաստատությունները որքանով են ապահովել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրությամբ սահմանված պատշաճ քաղաքականությունների, ընթացակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների առկայությունը, որոնք թույլ են տալիս բացահայտել կասկածելի գործունեությունը և ներկայացնել համապատասխան հաշվետվություններ: Գնահատվում է նաև, թե արդյոք այդ հաստատությունները բավարար մանրամասնությամբ տեղեկություններ են ներկայացնում իրավապահ մարմիններին՝ կասկածելի գործարքների քննությանն օժանդակելու համար: ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջների հետևողական իրականացումն ապահովելու համար ԲՎԴԳ-երն առաջնորդվում են Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկողության դաշնային խորհրդի (ՖՀՎԴԽ) հրապարակած «Բանկային գաղտնիքի մասին օրենքին և փողերի լվացման դեմ պայքարին առնչվող այլ օրենքներին համապատասխանության ստուգումների ձեռնարկ» վերտառությամբ փաստաթղթում նկարագրված ստուգման ընթացակարգերով: Առկա ռեսուրսների արդյունավետ տեղաբաշխման և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջներին համապատասխանության ապահովման համար ձեռնարկը կազմված է այնպես, որ ստուգողներին թույլ է տալիս այդ պահանջների ստուգման շրջանակն ու ընթացակարգերը համապատասխանեցնել ստուգվող հաստատության ռիսկայնության նկարագրին: Այն նաև հստակ «ճանապարհային քարտեզ» է տալիս մասնավոր հատվածին ԲՎԴԳ-երի՝ որպես վերահսկողների ունեցած ակնկալիքների, ֆինանսական հաստատությունների համապատասխանության ծրագրի արդյունավետությունը գնահատելու ընթացակարգերի վերաբերյալ: ԲՎԴԳ-երն իրենց ակնկալիքները մասնավոր հատվածին ներկայացնում են ինչպես ոչ ֆորմալ եղանակով՝ տնօրենների խորհրդի և ավագ ղեկավարության հետ շարունակական երկխոսության միջոցով, այնպես էլ ֆորմալ եղանակով՝ ՖՀՎԴԽ *Ստուգումների ձեռնարկի* միջոցով: Ուղղորդման և ընդհանուր իրազեկման նպատակով բանկերի

համար կազմակերպվում են աշխատանքային քննարկումներ և սեմինարներ՝ ելնելով դրանց չափերից, գործունեության վայրից, առաջարկվող պրոդուկտների տեսականուց և այլ գործոններից, օգտագործվում են ոլորտային և ճյուղային մասնագիտական միությունների տրամադրած քննարկման տարբեր հարթակներ: ՖՀՎԴԽ Ստուգումների ձեռնարկը ներառում է բաժիններ, որոնք նվիրված են տարբեր պրոդուկտներին և ծառայություններին, անձանց և կազմակերպություններին առնչվող ռիսկերին, ներառում են իրավապահ բնույթի տեղեկատվություն այնպիսի աղբյուրներից, ինչպիսիք են ԱՄՆ Փողերի լվացման դեմ պայքարի ազգային ռազմավարությունը և ԱՄՆ Փողերի լվացման սպառնալիքների ազգային գնահատումը, անդրադառնում են դաշնային, նահանգային և տեղական մակարդակով իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչների հետ շարունակական երկխոսությանը և այդ մարմինների կողմից տրամադրված տեղեկատվության հիման վրա ԲՎԴԳ-երի կողմից բացահայտված ռիսկերին: Այս տվյալներն օգտագործվում են նաև ուղեցույցների մշակման և հրապարակման համար, որոնք մանրամասնում են երկրում բացահայտված խոցելիություններին առնչվող ռիսկերի կառավարման բնագավառում վերահսկողների ակնկալիքները, ստուգումների շրջանակն ու ծրագիրը:

Վերահսկողների կողմից բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին համահունչ տեսչական ստուգումների և հեռակա վերահսկողության իրականացման տարբեր եղանակների օրինակներ

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը ներկա փուլում իր վերահսկողական գործառույթն իրականացնում է երկու ուղղությամբ՝ բարձր ռիսկային հաստատությունների թիրախավորում և գործնականում դրանց համակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների արդյունավետության ընտրանքային կարգով ստուգում: ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը մշակել է տվյալների որոնման մեթոդ, որը թույլ է տալիս դիտանցել վերահսկվող բոլոր սուբյեկտների վերաբերյալ տվյալները և վեր հանել այն խնդիրներն ու խոցելիությունները, որոնք կարող են խոչընդոտել հաշվետու անձանց արդյունավետությանը: Այդ մեթոդի միջոցով ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը բացահայտում է այն հաշվետու անձանց, ում վարքագծային բնութագրիչներն էապես տարբերվում են համադրելի հաշվետու անձանց համապատասխան բնութագրիչներից: ԱՌԻՍՏՐԱԲ-

ն այս տեղեկատվությունն օգտագործում է վերահսկողական հետազա ուշադրություն պահանջող հաշվետու անձանց բնորոշելու համար, հատկապես՝ ցածր ռիսկային ոլորտներում:

ՓԼ/ԱՖ ռիսկն ու դրա էականությունը որոշելուց հետո ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը որոշում է վերահսկողական գործողությունների աստիճանն ու տեսակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ ՀԱ խմբի համար՝ հիմնվելով խմբի համապատասխանության ռիսկի գնահատման վրա: (Համապատասխանության ռիսկը սահմանվում է որպես այն ռիսկը, որ տվյալ ՀԱ խումը չի կատարի օրենսդրությամբ սահմանված իր պարտականությունները, և սա տարբերվում է հաստատության ՓԼ/ԱՖ ռիսկից: Հաստատությունը կարող է ՓԼ/ԱՖ ռիսկի ենթակա լինել, սակայն հստակ մոտեցում ունենալ օրենսդրությամբ սահմանված իր պարտականությունների կատարման հարցում, ինչը նշանակում է, որ համապատասխանության ռիսկի մասով նրա ռիսկայնության գնահատականը ցածր կլինի):

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ն օգտագործում է մի շարք մեթոդներ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջներին ՀԱ խմբերի քաղաքականությունների, պրակտիկայի, համակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների համապատասխանությունը գնահատելու համար, այդ թվում վերահսկողական գործողությունների.

- Նվազ խորություն կամ «տարրական» մակարդակ, ինչն արտահայտվում է հաշվառման գործընթացներ իրականացնելու, էլեկտրոնային նամակագրության միջոցով հարցեր պարզաբանելու, էլեկտրոնային բանքերներ առաքելու, համաժողովներ և աշխատանքային հանդիպումներ անցկացնելու, ուղեցույցային բնույթ կրող նյութեր մշակելու ու տրամադրելու տեսքով.
- Միջին խորություն կամ «կանոնավոր» մակարդակ, ինչն արտահայտվում է գրանցման գործընթացներ իրականացնելու, վարքագծային գնահատումներ կատարելու, փաստաթղթային ու թեմատիկ ուսումնասիրություններ և գործարքների մոնիտորինգ կատարելու տեսքով, որի նպատակը հաշվետու անձանց որոշակի խմբերի այս կամ այն տեսակ վարքագծի ուսումնասիրությունն է.
- Մեծ խորություն կամ «ընդլայնված» մակարդակ, ինչն արտահայտվում է տեսչական ստուգումների և ղեկավարության կողմից առանձնակի ուշադրության տեսքով: ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ն այս կարգի գործողություններ իրականացնում է որոշակի հաշվետու անձանց նկատմամբ՝ անհատականացված եղանակով, և դրանց նպատակը վերահսկվող

սուբյեկտի համապատասխանության բարելավման վրա ուղղակի ազդեցություն գործելն է:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Տեսչական ստուգումները ներառում են.

- Կանոնավոր տարեկան ստուգումները, որոնք իրականացվում են արտաքին աուդիտորների կողմից, և
- Հատուկ/ նպատակային ստուգումները, որոնք արտաքին աուդիտորները (վերահսկողի հանձնարարությամբ) կամ վերահսկողը կարող են իրականացնել կանոնավոր հիմունքներով կամ ըստ անհրաժեշտության:

Վերահսկողները մասնակցում են արտաքին աուդիտորների կողմից իրականացվող բոլոր հատուկ/ նպատակային և որոշ կանոնավոր տարեկան ստուգումներին:

Բանկային գործունեությունը կարգավորող օրենքի համաձայն, վերահսկող մարմինը կարող է սահմանել կանոնավոր տեսչական ստուգումների թեմատիկ առաջնահերթությունները: Սա կատարվում է, օրինակ, ՓԼ դեմ պայքարի նոր օրենքի դրույթների կատարումը ստուգելու համար, կամ երբ տարբեր ֆինանսական հաստատությունների տարեկան հաշվետվություններում բազմաթիվ դեպքերով որոշակի տեսակ թերություն է հայտնաբերվում:

Հեռակա վերահսկողության շրջանակում.

- Տարեկան հաշվետվությունը ներառում է հավելված, որտեղ մեկ-երկու նախադասությամբ անդրադարձ է կատարվում յուրաքանչյուր գնահատականի գծով հիմնական եզրահանգումներին: Կախված տվյալ ֆինանսական հաստատության ռիսկի անհատական դասից՝ որոշ ցածր ռիսկային դեպքերում հավելվածը միայն «արագ աչքի է անցկացվում», իսկ ամբողջ հաշվետվությունն ուսումնասիրվում («խորացված գնահատվում») է այն դեպքում, երբ հավելվածում առկա են ցածր գնահատականներ:
- Տեսչական ստուգումներից հետո, կախված հաշվետվությունների եզրահանգումներից, իրականացվում է հետհայաց հսկողության գործընթաց՝ խորության տարբեր մակարդակներով;
- Վերահսկողը կարող է մանրամասն գրավոր տեղեկատվություն պահանջել հաճախորդների/ պրոդուկտների առանձին խմբերի նկատմամբ իրականացվող ՓԼ դեմ պայքարի միջոցառումների վերաբերյալ կամ

կազմակերպել քննարկում բանկի համապատասխանության գծով պատասխանատուի հետ:

- Վերահսկողը կարող է պահանջել տեղեկատվություն ներքին հսկողության նոր ներդրված միջոցառումների վերաբերյալ և, կախված համակարգի ու հայտնաբերված թերությունների կարևորությունից, պահանջել, որ արտաքին փորձագետի կողմից ստուգվի տվյալ համակարգի գործունակությունը:

ՄԵՔՍԻԿԱ

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողությունը Մեքսիկայում իրականացվում է հետևյալ փուլերի միջոցով.

- Ֆինանսական հաստատություններին ՌՀՄ մոդելի հիման վրա տրվում են ռիսկի գնահատականներ: Հաստատություններից պարբերաբար պահանջվում է տեղեկատվություն՝ վերահսկողի կողմից սահմանված հաշվետվությունների տեսքով, որոնց հիման վրա կատարվում է փաստաթղթային վերլուծություն: Հավաքված տեղեկատվությունն ամփոփվում է ռիսկայնության աղյուսակի տեսքով, որն օգտագործվում է հաստատության ռիսկի մակարդակը որոշելու համար: Գնահատման արդյունքների հիման վրա ԲԱՇԱՀ-ը որոշում է տվյալ հաստատությունում տեսչական ստուգումների հաճախականությունը՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենքներին ու կանոնակարգերին համապատասխանությունը, այդ թվում՝ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը զսպելուն ուղղված միջոցառումները գնահատելու համար:
- Ֆինանսական հաստատության ռիսկայնության գնահատականի հիման վրա մշակվում է տեսչական ստուգումների միջոցով վերահսկողության մոնիտորինգի ռազմավարություն՝ հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացնելով նախորդ փուլում բնորոշված բարձր ռիսկի գործոնների վրա: Սրան օժանդակում է գնահատողական ուսումնասիրությունը, որը թույլ է տալիս առանձնացնել բարձր ռիսկով բնութագրվող խոշոր գործառնությունները (պրոդուկտները և ծառայությունները) և գնահատել այդ գործառնություններից բխող ռիսկը զսպելու համար ֆինանսական հաստատության կողմից իրականացվող միջոցառումների արդյունավետությունը:
- Տեսչական ստուգումների ժամանակ վերահսկողները տեղեկատվություն և փաստաթղթեր են պահանջում՝ հավաստիանալու համար, որ նախկինում ֆինանսական հաստատությանը տրված ռիսկի գնահատականը դեռևս

արդիական է, և ստացված նյութերի հիման վրա իրականացնում են ստուգումը: Վերահսկողներն առավել մանրամասն ուսումնասիրության են ենթարկում բարձր ռիսկային համարվող ոլորտները:

- Ստուգման արդյունքներից կապված՝ վերահսկողները կարող են տարբեր միջոցառումներ ձեռնարկել, այդ թվում՝ տալ հանձնարարականներ և առաջարկություններ, ինչպես նաև ձեռնարկել ուղղիչ միջոցառումներ և/կամ կիրառել պատժամիջոցներ:

Ի վերջո, ստուգման արդյունքների հիման վրա որոշվում է նույնը թողնել կամ վերանայել ֆինանսական հաստատության ռիսկի գնահատականը: Այդ տեղեկատվությունը մուտքագրվում է հեռակա վերահսկողության համար օգտագործվող աղյուսակ, որի օգնությամբ որոշվում է հաջորդ ստուգման ժամանակը (վերահսկողական ռազմավարությունը):

ՀՈՆԳ ԿՈՆԳ (ԶԻՆԱՍՏԱՆ)

Հոնգ Կոնգի Դրամավարկային վերահսկողության մարմինը (ՀԿԴՎ) բանկերի ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգերը վերահսկում է տեսչական ստուգումների և հեռակա վերահսկողության համակազմի միջոցով, որը մաս է կազմում ավելի ընդգրկուն՝ բանկային վերահսկողության գործընթացի: ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողությունը ռիսկահենք է, և վերահսկողական գործառնությունների հաճախականությունը, խորությունն ու շրջանակը կախված են առանձին բանկերի ՓԼ/ԱՖ ռիսկայնության նկարագրից, որը հաշվի է առնում ինչպես ֆինանսական համակարգի վրա ունեցած ազդեցությունը, այնպես էլ ռիսկի մակարդակը: Տեսչական ստուգումների շրջանակում կատարվում են ռիսկերի գնահատման ստուգումներ և թեմատիկ ստուգումներ՝ որպես շրջափուլի մասեր, որն ամբողջանում է բանկերի համար առաջավոր փորձի վերաբերյալ տարեկան ուսուցողական համաժողովների անցկացմամբ:

Գործնականում այս մոտեցումը կիրառվում է հետևյալ կերպ. 2012 թվականին ՀԿԴՎ-ն թեմատիկ ստուգումներ է կատարել 9 բանկերում՝ կասկածելի գործարքների մասին հաշվետվությունների (ԿԳՀ) ներկայացման թեմայով: Կատարված դիտարկումների արդյունքում 2013 թվականի առաջին և երկրորդ եռամսյակներում ևս 107 բանկի մասով ԿԳՀ-ների թեմայով փաստաթղթային վերլուծություն է կատարվել՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով հաշվետվությունների ներկայացումից հետո ռիսկերի զսպման հարցին: Բացահայտված ռիսկերի հիման վրա ընտրվել է 26 բանկ ավելի խորը փաստաթղթային վերլուծության համար, այդ թվում՝ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը զսպելուն ուղղված քաղաքականությունների, ընթացակարգերի և

գործողությունների մասով: Հետհայաց հսկողության վերահսկողական միջոցառումները որոշվել են ռիսկի հիման վրա, այդ թվում՝ բանկերից պահանջելով ձեռնարկել լրացուցիչ միջոցառումներ, նախաձեռնելով արտաքին աուդիտի կողմից ստուգումներ և իրականացնելով ևս 4 թեմատիկ տեսչական ստուգում, որոնց շրջանակում քննարկումներ են տեղի ունեցել գործառնական ստորաբաժանումների առանցքային աշխատակիցների հետ և ուսումնասիրվել են ԿԳՀ-ներին առնչվող գործընթացները: Վերահսկողական այդ գործողությունների արդյունքները ներկայացվել են բանկերին 2012 թվականի հոկտեմբերին և 2013 թվականի ապրիլին անցկացված ուսուցողական սեմինարների ընթացքում և հիմք են հանդիսացել ֆինանսական հետախուզության մարմնի հետ համատեղ ուղեցույցի մշակման համար, որը հրապարակվել է 2013 թվականի դեկտեմբերի 16-ին:

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիայի բանկը (ԻԲ) կիրառում է փաստաթղթային վերլուծությունների և տեսչական ստուգումների համակազմ: Փաստաթղթային վերլուծությունը պարբերական բնույթ է կրում, իրականացվում է սահմանված հաճախականությամբ և հիմնված է բանկերի կողմից ԻԲ-ին ներկայացվող հաշվետվություններում (ՓԼ համապատասխանության գործառույթի վերաբերյալ տարեկան հաշվետվություն, հսկողություն իրականացնող մարմինների կողմից առանձին խախտումների վերաբերյալ հաշվետվություններ, ստուգումներից հետո հետհայաց հսկողության հաշվետվություններ և այլն) արտացոլված տվյալների ու տեղեկատվության վերլուծության վրա: Ավելին, անհրաժեշտության դեպքում ԻԲ-ն բանկերի խորհրդի անդամների կամ ՓԼ/ԱՖ համապատասխանության գծով պատասխանատուների հետ հանդիպումներ է անցկացնում տեղեկություններ ստանալու և նախաձեռնություններ քննարկելու նպատակով:

Տեսչական ստուգումները պլանավորվում և իրականացվում են փաստաթղթային վերլուծությունների արդյունքների հիման վրա: Ստուգումները կարող են լինել համալիր, նպատակային (բիզնեսի որոշակի ոլորտների, առանձին ռիսկերի, գործառնությունների տեսակների ուսումնասիրության, ուղղիչ միջոցառումների իրականացման նկատմամբ հետհայաց հսկողության նպատակով) և թեմատիկ: 2008 թվականին Իտալիայում ՓԼ դեմ պայքարի մասին օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ԻԲ-ն վերանայել է տեսչական ստուգումների գործընթացը, և ՓԼ ոլորտի ստուգումը կարող է կատարվել ընդհանուր տեսչական ստուգումների շրջանակում կամ ՓԼ ոլորտի թեմատիկ ստուգումների միջոցով:

2008 թվականից ԻԲ-ը ներդրել է բարձր ռիսկային տարածքներում գործող բանկերի մասնաճյուղերում տարեկան կտրվածքով ՓԼ ոլորտի թեմատիկ ստուգումների իրականացման պրակտիկան՝ մասնաճյուղերի ամենօրյա գործառնություններում ՓԼ դեմ պայքարի պահանջների կատարումը գնահատելու համար: Գնահատման նպատակով կատարվում են կարճատև (3-5 օր տևողությամբ) տեսչական ստուգումներ բանկերի՝ երկրի այն շրջաններում գործող մասնաճյուղերում, որտեղ առկա են որոշակի տեսակ հանցավոր գործունեության (օրինակ՝ կազմակերպված հանցավորություն, հարկերից խուսափում, ծխախոտի մաքսանենգություն, վաշխառություն) ռիսկեր: Ստուգումները կատարվում են ՓԼ դեմ պայքարի պահանջները (հաճախորդի պատշաճ ուսումնասիրություն, գործարքների հաշվառում, հաշվետվությունների ներկայացում, ուսուցում) թվարկող հարցաշարերի օգնությամբ՝ աշխատակիցների կողմից ինչպես օրենսդրական, այնպես էլ բանկի ներքին կանոնակարգերի պահանջների կատարումը ստուգելու համար: Առանձին դեպքերում կատարվում է նաև ընտրանքային սկզբունքով հաճախորդների հաշիվների ստուգում: Ստուգումների արդյունքում էական թերություններ բացահայտելու դեպքում բանկին պարտադրվում են ուղղիչ միջոցառումներ:

Ավելին, իտալական ՖՀՄ-ն ինչպես հեռակա վերահսկողության, այնպես էլ տեսչական ստուգումների միջոցով, հիմնականում ՌՀՄ-ի կիրառությամբ վերահսկում է ֆինանսական հաստատությունների կողմից ԿԳՀ-ների ներկայացման պարտականության կատարումը և դրանց չներկայացման դեպքերը: Ռիսկային ոլորտները որոշվում են իրավապահ մարմինների, ֆինանսական հատվածի վերահսկող մարմինների, մասնագիտական միությունների կամ այլ ՖՀՄ-ների կողմից տրամադրված տեղեկատվության միջոցով: Ֆինանսական հաստատությունների կողմից խախտումների կամ խոշոր կազմակերպչական թերությունների դեպքում ԻԲ-ի և այլ վերահսկող մարմինների միջև համագործակցությունն ապահովվում է փոխըմբռնման հուշագրերի միջոցով:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ֆրանսիայի ֆինանսական վերահսկողը (Պրուֆենցիալ վերահսկողության և կարգավորման մարմինը, ՊՎԿՄ) ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի գնահատման և ֆինանսական հատվածի՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության համար կիրառում է բազմամակարդակ մոտեցում.

- *ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի վերաբերյալ տարեկան հարցաշար*, որին ներկայացված պատասխանները պարբերաբար ուսումնասիրվում են հեռակա վերահսկողություն իրականացնող ստորաբաժանումների կողմից:

Սահմանված են առաջնահերթության տարբեր մակարդակներ, իսկ ուղղիչ միջոցառումների բնույթն ու ժամկետները կախված են հարցաշարի պատասխանների միջոցով բացահայտված թերությունների լրջությունից:

Վարկային հաստատությունների, ներդրումային կազմակերպությունների և կյանքի ապահովագրության ծառայություններ մատուցող ընկերությունների համար նախատեսված հարցաշարերն արտացոլում են ՖԱԹՖ-ի վերանայված Հանձնարարականները, անդրադառնում են այնպիսի առանցքային հարցերի, ինչպիսին է ՌՀՄ-ն: Հաշվի են առնվում նաև ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով թեմատիկ ստուգումների արդյունքները: Առանձին հարցեր վերաբերում են ֆինանսական խմբերին, առկա են նաև ոլորտային բնույթի նպատակային հարցեր բանկային և ապահովագրության ոլորտների վերաբերյալ:

- Հեռակա վերահսկողության համար կիրառվում են տարբեր գործիքներ, ինչպիսիք են.
 - Ներքին աուդիտի հաշվետվությունները,
 - Տեսչական ստուգումների հաշվետվությունները,
 - Հանդիպումների (տարեկան և այլ) ընթացքում հավաքված տեղեկատվությունը,
 - Ներքին հսկողության մասով տարեկան հաշվետվությունները, որոնցում անդրադարձ է կատարվում հաստատության գործունեությանը և առկա ռիսկերին, ներքին հսկողության համակարգում կատարված էական փոփոխություններին, կառավարմանը, փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ռիսկերին:

ՆԻԴԵՌԼԱՆԴՆԵՐ

ՀԿԲ-ն ռիսկահենք մոտեցմամբ իրականացնում է ինչպես տեսչական ստուգումներ, այնպես էլ հեռակա վերահսկողություն: Ի լրումն ընթացիկ վերահսկողական գործառնությունների, ՀԿԲ-ն կատարում է թեմատիկ ուսումնասիրություններ՝ ընտրանքային սկզբունքով որոշված հաստատություններում կատարելով առանձին ռիսկերի (ոլորտների) համընդգրկուն վերլուծություններ: Թեմատիկ ուսումնասիրությունները ՀԿԲ-ին թույլ են տալիս ուղենշել գործող պրակտիկան, առանձնացնել դրանից էապես շեղվողներին և սահմանել առաջավոր փորձը: Թեմատիկ ուսումնասիրությունների միջոցով վերահսկողության գործընթացը սկսվում է թեմաների ընտրությունից՝ հիմնվելով ռիսկերի

վերլուծության, նախորդ տարիների ուսումնասիրությունների կամ ընթացիկ վերահսկողության միջոցով բացահայտված խախտումների/ համապատասխանությանն առնչվող խնդիրների մասին տեղեկատվության վրա:

Տեսչական ստուգման ենթակա հաստատություններն ընտրվում են մի շարք չափանիշների հիման վրա, ինչպիսիք են բիզնեսի չափերը, ռիսկայնության նկարագիրը, նախկինում համապատասխանության մասով բացահայտված թերությունները: Նախքան տեսչական ստուգումը հաստատությունից պահանջվում է որոշակի տեղեկատվություն (օրինակ՝ քաղաքականությունների և գործընթացների, գործարքների, կասկածելի գործարքների մասին հաշվետվությունների, հաճախորդների վերաբերյալ): Տեսչական ստուգման ընթացքում կազմակերպվում են քննարկումներ ղեկավարության հետ, ընտրանքային կարգով ստուգվում են հաճախորդների կամ գործարքների առանձին խմբերը, ուսումնասիրվում են հաստատության ռիսկերի գնահատումը և ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերը:

ՄԻԱՅՅԱԼ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆինանսական վերահսկողության մարմինը (ՖՎՄ) վերահսկողության փորձագիտական ռեսուրսները տեղաբաշխում է ըստ հաստատության ՓԼ ռիսկայնության և ըստ որևէ կոնկրետ ռիսկի դրսևորմամբ պայմանավորված անհրաժեշտության: Սա ներառում է հաստատության ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի ու ներքին հսկողության մեխանիզմների համարժեքության գնահատումը թե տեսչական ստուգումների, թե հեռակա վերահսկողության միջոցով:

Հեռակա վերահսկողության շրջանակում վերլուծվում են ՖՎՄ-ին ներկայացվող հաշվետվությունները (որոնցում առկա են նաև պատասխաններ ֆինանսական հանցագործությունների վերաբերյալ հարցերի), հաստատության քաղաքականություններն ու ընթացակարգերը, աուդիտի հաշվետվությունները, ժողովների արձանագրությունները, նախորդ ստուգումների հաշվետվությունները և, անհրաժեշտության դեպքում, արտաքին աղբյուրներից ձեռք բերված հետախուզական բնույթի տվյալները:

Տեսչական ստուգումների շրջանակում կազմակերպվում են հանդիպումներ առանցքային աշխատակիցների հետ, ընտրանքային կարգով ստուգվում են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ներքին հսկողական մեխանիզմները և ուսումնասիրվում են համապատասխան փաստաթղթերը:

Ինչպես տեսչական ստուգումների, այնպես էլ հեռակա վերահսկողության շրջանակն ու խորություն որոշվում է ըստ դրա հիմքում ընկած պատճառի, որպիսին կարող է լինել ՖՎՄ-ի ընթացիկ վերահսկողական գործառնությունների շրջանակում պլանավորված միջոցառումը կամ որևէ ռիսկի դրսևորման վերաբերյալ ենթադրությունը:

**Բացահայտված ռիսկերին համահունչ ՓԼ/ԱՖ վերահսկողության
հաճախականության տարբեր ռեժիմների օրինակներ**

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի կողմից իրականացվող վերահսկողության հաճախականությունը կապված է ՀԱ խմբին վերագրվող համապատասխանության ռիսկի գնահատականի հետ: ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի համար կատարողականի առանցքային ցուցանիշներից մեկը յուրաքանչյուր բարձր ռիսկային ՀԱ խումբ առնվազն երեք տարին մեկ անգամ գնահատելն է: Դրան զուգահեռ, ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը կիրառում է տվյալների որոնման մեթոդ, որը թույլ է տալիս դիտանցել վերահսկվող բոլոր սուբյեկտների վերաբերյալ տվյալները և վեր հանել այն խնդիրներն ու խոցելիությունները, որոնք կարող են խոչընդոտել հաշվետու անձանց արդյունավետությանը: Այդ մեթոդի միջոցով ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը բացահայտում է այն հաշվետու անձանց, ում վարքագծային բնութագրիչներն էապես տարբերվում են համադրելի հաշվետու անձանց համապատասխան բնութագրիչներից: ԱՌԻՍՏՐԱԲ-ն այս տեղեկատվությունն օգտագործում է վերահսկողական հետագա ուշադրություն պահանջող հաշվետու անձանց բնորոշելու համար, հատկապես՝ ցածր ռիսկային ոլորտներում:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Տեսչական ստուգումների հաճախականությունը որոշվում է հետևյալ կերպ.

- Որոշակի սահմանաչափից ցածր հաշվեկշռային արժեքով ֆինանսական հաստատությունները գնահատվում են երկու տարին մեկ անգամ՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ առկա են բարձր ռիսկի մասին վկայող հանգամանքներ.
- Հատուկ ստուգումներն ավելի հաճախ կատարվում են ֆինանսական շուկայի «խոշոր խաղացողների» մոտ, ինչը պայմանավորված է նրանց

բիզնեսի բարդությամբ և պահանջում է, որ վերահսկողն ավելի մեծ պարբերականությամբ թարմացնի նրանց վերաբերյալ տեղեկատվությունը.

- Հատուկ ստուգումները կարող են կատարվել նաև կանոնավոր հիմունքներով՝ հաշվի առնելով ֆինանսական հաստատության (բարձր) ռիսկայնությունը՝ անկախ հաստատության չափերից.
- Երբեմն կատարվում են նաև լրացուցիչ կամ թիրախային ստուգումներ, եթե նախորդ ստուգումներով բացահայտվել են լուրջ թերություններ.
- Հատուկ ստուգումները կարող են կատարվել ըստ անհրաժեշտության՝ ՓԼ/ԱՖ ոլորտին առնչվող «վատ լուրերի» առկայության դեպքում, որպիսիք կարող են ի հայտ գալ իրավապահ մարմինների կողմից իրականացվող քննությունների, լրագրային հրապարակումների, գաղտնիության հիմունքներով տեղեկատվության ձեռք բերման, ինտերնետային որոնումների արդյունքում:

ՄԵՔՍԻԿԱ

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով ստուգումների հաճախականությունը որոշվում է ֆինանսական հաստատություններին տրված ռիսկայնության գնահատականների, ինչպես նաև այլ գործոնների հիման վրա, որոնցից են.

- Ֆինանսական հաստատության կողմից իրականացվող՝ հաշվետվականության սահմանաչափը գերազանցող գումարով գործարքների անակնկալ աճը.
- Ի համեմատություն այլ հաշվետվությունների՝ կասկածելի գործարքների կամ կանխիկ գործարքների մասին հաշվետվությունների քանակի աճը.
- Ֆինանսական հաստատության բիզնես գործառնությունների կառուցվածքի փոփոխությունները.
- Նոր ֆինանսական պրոդուկտների կամ նոր բիզնես գործառնությունների ձեռնարկումը.
- Օրենսդրական պահանջներին ֆինանսական հաստատությունների համապատասխանության մակարդակը (այդ թվում՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ծրագիրը և հաշվետվությունները ժամանակին վերահսկողին ներկայացնելը):

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով ստուգումների հաճախականությունը որոշելիս հաշվի է առնվում նաև ուղղիչ միջոցառումների, այդ թվում՝ գործողությունների

ծրագրերի իրականացման և ժամկետների պահպանման նկատմամբ հետհայաց հսկողության անհրաժեշտությունը:

ՆԻԴԵՌԱՆԴՆԵՐ

Ռիսկերի գնահատականի հիման վրա ՀԿԲ-ն իր վերահսկողական ռեսուրսները տեղաբաշխում է ընթացիկ վերահսկողության և թեմատիկ ուսումնասիրությունների միջև: Սա վերաբերում է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության ինչպես հաճախականությանը, այնպես էլ խորությանը: Ընթացիկ ստուգումների շրջանակում ՀԿԲ-ն ավելի շատ ռեսուրսներ է հատկացնում այն հաստատություններին, որոնց բարձր ռիսկային են (ըստ չափերի, գործառնությունների, նախկինում համապատասխանության մասով կատարողականի և այլն): Թեմատիկ ուսումնասիրությունների շրջանակում ընտրանքային կարգով որոշված հաստատություններում ուսումնասիրվում են առանձին թեմաներ/ բարձր ռիսկային ոլորտներ:

ՄԻԱՑՅԱԼ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆինանսական վերահսկողության մարմինը (ՖՎՄ) հաստատություններին դասակարգում է ըստ ՓԼ ռիսկի.

- Բարձր ռիսկային խմբին դասված հաստատությունները վերահսկվում են «ՓԼ դեմ պայքարի սիստեմատիկ վերահսկողություն» ռեժիմի ներքո, որի ծրագիրը կազմվում է քառամյա կտրվածքով, և այդ խմբի յուրաքանչյուր հաստատությունում որոշակի պարբերականությամբ կատարվում են մի քանի ամիս տևողությամբ տեսչական ստուգումներ.
- Երկրորդ խմբին դասված հաստատություններում կանոնավորապես՝ յուրաքանչյուր երկու տարին մեկ անգամ կատարվում են երկու-երեք օր տևողությամբ տեսչական ստուգումներ.
- Ցածր ռիսկային խմբին դասված հաստատությունները ստուգվում են կոնկրետ անհրաժեշտություն առաջանալու դեպքում կամ երբ ներառվում են թեմատիկ ուսումնասիրությունների նպատակով կազմված ընտրանքում:

Ցանկացած հաստատությունում կարող են ստուգումներ կատարվել կոնկրետ անհրաժեշտություն առաջանալու դեպքում, կամ երբ հաստատությունը ներառվում է թեմատիկ ուսումնասիրությունների նպատակով կազմված ընտրանքում:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Գործող օրենսդրության համաձայն, բանկային վերահսկողության դաշնային գործակալությունները (ԲՎԴԳ) պարտավոր են ընդհանուր պրոդենցիալ վերահսկողության իրենց գործառույթի շրջանակում ստուգումներ կատարել ապահովագրված ավանդառու հաստատություններում՝ Բանկային գաղտնիքի մասին օրենքի պահանջների կատարումն ուսումնասիրելու նպատակով: Նման ուսումնասիրությունները կատարվում են ավանդառու հաստատությունների կանոնավոր ստուգումների ընթացքում՝ 12-18 ամիս պարբերականությամբ (*ԱՄՆ Օրենսգիրք 12*, պարբերություն 1820(դ) և 1784): ԲԳՄ օրենքին ավանդառու հաստատությունների համապատասխանության վերահսկողությունն ու կարգավորումը կատարվում է տեսչական ստուգումների և հեռակա վերահսկողության համակազմի միջոցով: ԲՎԴԳ-երի կողմից իրականացվող ստուգումների քաղաքականություններն ու ընթացակարգերը շարադրված են Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկողության դաշնային խորհրդի (ՖՀՎԴԽ) հրապարակած «Բանկային գաղտնիքի մասին օրենքին և փողերի վաճման դեմ պայքարին առնչվող այլ օրենքներին համապատասխանության ստուգումների ձեռնարկ» վերտառությամբ փաստաթղթում: ԲՎԴԳ-երը պարտավոր են հետևել ստուգման առանցքային ընթացակարգերին՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության, համապատասխանության ծրագրի և հարակից պահանջների կատարումը ստուգելու համար: Կախված ռիսկից՝ սահմանված են պրոդուկտների, ծառայությունների, ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց ստուգման ընդլայնված ընթացակարգեր: Յուրաքանչյուր այցի ընթացքում պարտադիր կարգով պետք է կատարվի ընտրանքային կարգով գործարքների ստուգում՝ անկախ հաստատության ռիսկի մակարդակից ու բնույթից: Որոշ ԲՎԴԳ-եր խոշոր չափերի, բազմապիսի գործառնություններ իրականացնող հաստատություններում նշանակում են մշտական տեսուչ, ով ապահովում է հաստատության անընդհատ վերահսկողությունը և առնվազն եռամսյակային կտրվածքով թարմացնում է հաստատության վիճակի ու ռիսկի գնահատականի մասին տվյալները:

Բացահայտված ռիսկերին համահունչ ՓԼ/ԱՖ վերահսկողության խորության տարբեր ռեժիմների օրինակներ

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

Ինչպես վերը նկարագրվեց, ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ն օգտագործում է մի շարք մեթոդներ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջներին ՀԱ խմբերի քաղաքականությունների, պրակտիկայի, համակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների համապատասխանությունը գնահատելու համար, այդ թվում վերահսկողական գործողությունների.

- Նվազ խորություն կամ «տարրական» մակարդակ, ինչն արտահայտվում է հաշվառման գործընթացներ իրականացնելու, էլեկտրոնային նամակագրության միջոցով հարցեր պարզաբանելու, էլեկտրոնային բանբերներ առաքելու, համաժողովներ և աշխատանքային հանդիպումներ անցկացնելու, ուղեցույցային բնույթ կրող նյութեր մշակելու ու տրամադրելու տեսքով.
- Միջին խորություն կամ «կանոնավոր» մակարդակ, ինչն արտահայտվում է գրանցման գործընթացներ իրականացնելու, վարքագծային գնահատումներ կատարելու, փաստաթղթային ու թեմատիկ ուսումնասիրություններ և գործարքների մոնիտորինգ կատարելու տեսքով, որի նպատակը հաշվետու անձանց որոշակի խմբերի այս կամ այն տեսակ վարքագծի ուսումնասիրությունն է.
- Մեծ խորություն կամ «ընդլայնված» մակարդակ, ինչն արտահայտվում է տեսչական ստուգումների և ղեկավարության կողմից առանձնակի ուշադրության տեսքով: ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ն այս կարգի գործողություններ իրականացնում է որոշակի հաշվետու անձանց նկատմամբ՝ անհատականացված եղանակով, և դրանց նպատակը վերահսկվող սուբյեկտի համապատասխանության բարելավման վրա ուղղակի ազդեցություն գործելն է:

Երբ ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից բարձր ռիսկային որևէ հաստատության ստուգմամբ պարզվում է, որ համապատասխանության ռիսկի կառավարմանն ուղղված քաղաքականությունները, պրակտիկան, համակարգերն ու հսկողական մեխանիզմները համարժեք չեն, տվյալ հաստատության մասով ըստ առաջնահերթության ձեռնարկվում են շտկման և/ կամ պատժամիջոցների կիրառման քայլեր:

Շտկման գործընթացն իրականացվում է հաստատության վերաբերյալ համապատասխանության գնահատման հաշվետվություն կազմելու միջոցով, որով հաստատությունից պահանջվում է կոնկրետ միջոցառումներ ձեռնարկել առկա

թերությունները սահմանված ժամկետներում վերացնելու ուղղությամբ: ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ն այնուհետև մոնիտորինգի է ենթարկում հանձնարարականների կատարումը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԲԱՖԻՆ-ը ֆինանսական հաստատությունների գնահատման համար կազմում է ռիսկայնության աղյուսակ (մանրամասները ներկայացված են սույն նյութի նախորդող բաժիններում), և վերահսկողության խորությունը որոշվում է ըստ յուրաքանչյուր հաստատության տրված ռիսկի գնահատականի: Այս սկզբունքի կիրառության հիմնական պատճառը առավել բարձր ռիսկային ոլորտների վրա կենտրոնանալու և առկա ռեսուրսներն արդյունավետորեն տեղաբաշխելու անհրաժեշտությունն է:

Վերահսկողության խորությունը տարբերակվում է հետևյալ կերպ.

- Տեսչական այցերի ընթացքում պարտադիր կարգով կատարվում են ընտրանքային կարգով ստուգումներ, և եթե որևէ ոլորտում (օրինակ՝ հաճախորդների նույնականացման) հայտնաբերվում են բազմաթիվ խախտումներ, ապա կարող է կատարվել այսպես կոչված «լիամասշտաբ» ստուգում (մասնավորապես՝ կարող են ստուգվել վերջին 6 ամսվա ընթացքում բոլոր նոր հաճախորդների գծով կատարված նույնականացման գործընթացները).
- Տեսչական ստուգումից հետո կարող են ձեռնարկվել հետհայաց հսկողության լրացուցիչ քայլեր: Հաստատությունների վերահսկողությունն իրականացվում է անհատական սկզբունքով՝ որոշակի հանգամանքների ի հայտ գալուն զուգընթաց:

ՄԵՔՍԻԿԱ

Բանկային և արժեթղթերի շուկայի ազգային հանձնաժողովը (ԲԱՇԱՀ) կիրառում է «Վերահսկողության ինստիտուցիոնալ ձեռնարկ»-ով սահմանված մեթոդաբանությունը, որտեղ հանգամանորեն նկարագրվում են բոլոր այն ընթացակարգերը, որոնք պետք է պահպանվեն հեռակա վերահսկողությամբ վեր հանված բարձր ռիսկային նշանակալից գործառնությունները (պրոդուկտները և ծառայությունները), ինչպես նաև ֆինանսական հաստատության կողմից կիրառվող զսպման միջոցառումների արդյունավետությունը գնահատելու համար:

Ստուգումների ընթացքում, եթե որևէ ոլորտի ստուգող գալիս է եզրահանգման, որ ի սկզբանե ստուգման ծրագրում չներառված՝ ռիսկերի զսպման

որոշ միջոցառումների իրականացման կամ արդյունավետության հարցում առկա են թերություններ, ապա կարող է ավելի խորը և համակողմանի ուսումնասիրություն կատարել: Օրինակ, եթե որևէ գործարքի հետ կապված ձևակերպումների ուսումնասիրությամբ բացահայտվում է, որ բանկում օգտագործվող ավտոմատացված ծրագրային ապահովման համակարգը թերի է, վերահսկողը կարող է ստուգել այդ համակարգը՝ թերության իրական պատճառը հայտնաբերելու համար:

ՆԻԴԵՌԱՆԴՆԵՐ

Ռիսկերի գնահատականի հիման վրա ՀԿԲ-ն իր վերահսկողական ռեսուրսները տեղաբաշխում է ընթացիկ վերահսկողության և թեմատիկ ուսումնասիրությունների միջև: Սա վերաբերում է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության ինչպես հաճախականությանը, այնպես էլ խորությանը: ՀԿԲ-ն իր վերահսկողական գործառույթի շրջանակում կիրառում է տարբեր ռեժիմներ, որոնք ենթադրում են միջամտության ցածր, չեզոք, բարձր և արտակարգ մակարդակներ: Յուրաքանչյուր հաստատության համար որոշվում է վերահսկողության ռեժիմ՝ ելնելով այն գնահատականից, թե հաստատությունում բացահայտված ռիսկերը որքանով կարող են խոչընդոտել վերահսկողական նպատակների իրագործմանը: Դրա համար հիմք է ծառայում հաստատության ռիսկայնության նկարագիրը: Վերահսկողության ընտրված ռեժիմը կանխորոշում է ռիսկերի զսպմանն ուղղված միջոցառումների գործիքակազմը, որը ներառում է որևէ էական միջամտության բացակայությունից մինչև ուղղակի միջամտությունը, երբ ռիսկերը զսպելուն ուղղված մյուս բոլոր միջոցները սպառվել են:

ՄԻԱՑՅԱԼ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆինանսական վերահսկողության մարմինը (ՖՎՄ) հաստատություններին դասակարգում է ըստ ՓԼ ռիսկի, որը հիմք է ծառայում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով վերահսկողության հաճախականությունը և խորությունը որոշելու համար:

- Բարձր ռիսկային խմբին դասված հաստատությունները վերահսկվում են «ՓԼ դեմ պայքարի սիստեմատիկ վերահսկողություն» ռեժիմի ներքո: Այս խմբի հաստատությունները ենթակա են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով առավել խորը վերահսկողության, որը ներառում է ինչպես Միացյալ Թագավորությունյում, այնպես էլ այլ երկրներում հաստատության առանցքային աշխատակիցների, այդ թվում՝ ավագ ղեկավարության, համապատասխանության մասով պատասխանատուների և

հաճախորդների սպասարկման ծառայության աշխատակիցների հետ ծավալուն քննարկումները, ինչպես նաև հաստատության ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների ընտրանքային կարգով համակողմանի ստուգումը: Այս ռեժիմի ներքո ստուգումները սովորաբար տևում են մի քանի ամիս և կրկնվում են քառամյա պարբերականությամբ.

- Երկրորդ խմբին դասված հաստատություններում կանոնավորապես՝ յուրաքանչյուր երկու տարին մեկ անգամ կատարվում են երկու-երեք օր տևողությամբ տեսչական ստուգումներ.
- Ցածր ռիսկային խմբին դասված հաստատությունների վերահսկողությունը կատարվում է հիմնականում թեմատիկ ուսումնասիրությունների կամ կոնկրետ անհրաժեշտություն առաջանալու դեպքում տեսչական ստուգումների միջոցով: Թեմատիկ ուսումնասիրությունները սովորաբար կատարվում են հեռակա վերահսկողության շրջանակում հաստատության քաղաքականությունների և ընթացակարգերի գնահատման, իսկ երկու-երեք օր տևողությամբ տեսչական այցերի շրջանակում ընտրանքային եղանակով մանրամասն ստուգումների և համապատասխան աշխատակիցների հետ քննարկումների միջոցով՝ կախված հաստատության չափերից և գործառնությունների բարդությունից: Կոնկրետ անհրաժեշտության դեպքում ստուգումների խորությունը կախված է ենթադրյալ խախտման բնույթից:

Վերահսկողների կողմից ուղղորդման տարբեր մոտեցումների օրինակներ

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի ինտերնետային կայքէջում (www.austrac.gov.au) առկա են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի շրջանակում հաշվետվականության պարտականությունը լուսաբանող մի շարք ուղեցույցային նյութեր, այդ թվում.

Հուշաթերթեր

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի հուշաթերթերը ներկայացնում են գործող օրենսդրության դրույթները՝ հաշվետու անձանց օժանդակելով իրենց պարտականությունները կատարելու գործում: Ներկայում առկա հուշաթերթերը ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի

ինտերնետային կայքէջում հասանելի են www.austrac.gov.au/guidance_notes.html հղմամբ:

Ճեռնարկներ

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ը հրապարակել է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտին առնչվող հետևյալ ձեռնարկները, որոնք հասանելի են www.austrac.gov.au/guides.html հղմամբ.

- «ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին համապատասխանության ձեռնարկ բարերի և ակումբների համար», որի նպատակը խաղային մեքենաներ շահագործելու արտոնագիր ունեցող հյուրանոցներին և ակումբներին օժանդակելն է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասին օրենքի և կանոնակարգերի պահանջներին համապատասխանելու գործում.
- «ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին համապատասխանության ձեռնարկ դրամական փոխանցումներ իրականացնող անկախ դիլերների համար», որի նպատակը դրամական փոխանցումների ծառայություններ մատուցողներ անձանց օժանդակելն է այնպիսի հարցերում, ինչպիսիք են անկախ դիլերի իրենց կարգավիճակը պարզելը և գրանցման գործընթացն անցնելը.
- «ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին համապատասխանության ձեռնարկ բուքմեյքերների համար», որի նպատակը բուքմեյքերներին օժանդակելն է՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասին օրենքի ներքո իրենց պարտականությունները հասկանալու և կատարելու գործում.
- «Գործարար կերպարի վերաբերյալ տեղեկությունների լրացման ձևաթերթի վերաբերյալ ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի բացատրական ձեռնարկ», որի նպատակը ընկերություններին օժանդակելն է նշված ձևաթերթը լրացնելու հարցում:

Ուղեցույցներ

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի ուղեցույցները լուսաբանում են Ֆինանսական գործարքների վերաբերյալ հաշվետվականության մասին օրենքի դրույթները և անդրադառնում են կանխիկի դիլերների կողմից հաշվետվությունների ներկայացման որոշ առանձնահատկությունների: Օրինակ, «Կանխիկ գործարքների վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման ուղեցույց միջնորդների համար» վերտառությամբ փաստաթուղթը հասանելի է www.austrac.gov.au/files/guideline_no6.pdf հղմամբ:

Կանոնակարգային ուղեցույց

ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի կանոնակարգային ուղեցույցը պրակտիկ փաստաթուղթ է, որի նպատակը մասնավոր հատվածին օժանդակելն է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրությամբ սահմանված պարտականությունները հասկանալու և կատարելու գործում: Փաստաթուղթը ներկայացնում ԱՌԻՍԹՐԱԲ-ի մոտեցումները ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրությանը համապատասխանության բնագավառում և հղումներ է տալիս լրացուցիչ աղբյուրների, որոնք կարող են հաշվետու անձանց օգտակար լինել: Փաստաթղթում ներկայացված տեղեկատվության արդիականությունը և ներկայացման առավելագույն արդյունավետությունն ապահովելու նպատակով ներկայում այն վերանայվում է: Գործող կանոնակարգային ուղեցույցը հասանելի է www.austrac.gov.au/regulatory_guide.html հղմամբ:

ԿԱՆԱԴԱ

ՖԻՆԹՐԱԲ-ը հրապարակել է ուղեցույցների շարք, որոնց նպատակը հաշվետու անձանց օժանդակելն է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրությամբ ու կանոնակարգերով սահմանված իրենց պարտականությունները հասկանալու և կատարելու գործում: ՖԻՆԹՐԱԲ-ի բոլոր ուղեցույցները հասանելի են www.fintrac-canafe.gc.ca/publications/guide/guide-eng.asp հղմամբ:

Վերջերս ՖԻՆԹՐԱԲ-ը նոր ուղեցույց է հրապարակել (Ուղեցույց 4) համապատասխանության համակարգի իմպլեմենտացման, այդ թվում՝ ռիսկահենք մոտեցման կիրառության վերաբերյալ (փաստաթուղթը հասանելի է www.fintrac-canafe.gc.ca/publications/guide/Guide4/4-eng.asp հղմամբ):

Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկողության գրասենյակը (ՖՀՎԳ) նույնպես ուղեցույց է հրապարակել դաշնային մակարդակով վերահսկվող ֆինանսական հաստատությունների համար՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին համապատասխանությունն ապահովելու գործում նրանց օժանդակելու նպատակով (www.osfi-bsif.gc.ca/Eng/fi-if/rg-ro/gdn-ort/gl-ld/Pages/b8.aspx):

ԻՏԱԼԻՍ

Իտալիայի բանկը հաշվետու անձանց պարբերաբար ընդհանուր հետադարձ արձագանք է տրամադրում իր վերահսկողական գործառույթների իրականացման արդյունքների վերաբերյալ և ուղղորդիչ բնույթի նյութեր է ներկայացնում այդ գործառույթների իրականացման ընթացքում բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի, ինչպես նաև միջազգային մակարդակով առաջարկվող կամ պահանջվող ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջոցառումների (օրինակ՝ ՖԱԹՖ-ի սև ցուցակների, ՄԱԿ-ի պատժամիջոցների) մասին: Նշված նյութերը նաև ցուցումներ են պարունակում

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասով պարտականությունների կատարման պատշաճ ընթացակարգերի և համապատասխանության կանոնների մասին:

Ավելին, Իտալիայի ՖՀՄ-ն ԿԳՀ-ների բացահայտմանը նպաստելու նպատակով հրապարակում է ուղղորդիչ բնույթի նյութեր հաճախորդների տնտեսական կամ ֆինանսական արտասովոր վարքագծի վերաբերյալ, որը կարող է կապված լինել փողերի լվացման կամ ահաբեկչության ֆինանսավորման հետ (օրինակ՝ 2011 թվականին հրապարակված նյութը վարկային խարդախությունների, 2012 թվականին հրապարակված նյութը ֆակտորինգի հետ կապված ՓԼ ռիսկերի, 2013 թվականին հրապարակված նյութը մոլեխաղերի և վիճակախաղերի մասին): Որոշ դեպքերում Իտալական ՖՀՄ-ն հրապարակում է «ահազանգման հուշագրեր»՝ բարելավելու համար ֆինանսական հատվածի իրազեկվածությունն առ այն, թե ինչպես որոշ ֆինանսական գործիքներ կարող են չարաշահվել ՓԼ կամ ԱՖ նպատակներով (օրինակ՝ 2012 թվականին հրապարակված նյութը կանխավճարային քարտերի վերաբերյալ): Այս կարգի ուղղորդումը հաճախ զուգակցվում է ՓԼ պատասխանատու աշխատակիցների հետ կլոր սեղանների կամ (ոչ) ֆորմալ հանդիպումների անցկացմամբ, որոնց թեման արդյունավետ ՌՀՄ-ի ներդրումն է և ներքին ընթացակարգերի բարելավումը՝ ԿԳՀ-երի ներկայացման և, ընդհանուր առմամբ, ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի քաղաքականությունների պատշաճ իրագործման միջոցով:

ՆԻԴԵՐԼԱՆԴՆԵՐ

ՀԿԲ-ն մի շարք ուղեցույցային բնույթի փաստաթղթեր է հրապարակել, որոնց նպատակը հաստատություններին օժանդակելն է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարին վերաբերող պահանջները կատարելու գործում: Հեռակա վերահսկողության և տեսչական ստուգումների արդյունքները ՀԿԲ-ին թույլ են տալիս ուղենշել գործող պրակտիկան, առանձնացնել դրանից էապես շեղվողներին և սահմանել առաջավոր փորձը: Ֆինանսական հաստատություններին տրամադրվող անհատական հետադարձ արձագանքին կարող են հաջորդել պարտադրանքի միջոցները: Մասնավոր հատվածին տրամադրվում է նաև ընդհանուր բնույթի հետադարձ արձագանք (կլոր սեղանների, սեմինարների (ոչ) ֆորմալ հանդիպումների միջոցով) և ներկայացվում է առաջավոր փորձը: Թեմատիկ ուսումնասիրությունների արդյունքների վերաբերյալ ֆինանսական համակարգի տարբեր հատվածների իրազեկումն ապահովվում է տարեկան հաշվետվություններում համապատասխան նյութերի և բանբերների միջոցով դրանց պարբերաբար թարմացման միջոցով:

Կարգավորող մարմնի ուղեցույց

ՖՎՄ-ն կարգավորող մարմնի ուղեցույցներ է հրապարակում ֆինանսական հանցագործություններին առնչվող մի շարք հարցերի վերաբերյալ: Ուղեցույցները ներկայացնում են հաստատությունների՝ ֆինանսական հանցագործությունների դեմ պայքարի համակարգերի և հսկողական մեխանիզմների կապակցությամբ ՖՎՄ-ի ակնկալիքները: Ներկայացվում են նաև հարցեր, որոնց օգնությամբ հաստատություններ կարող են ստուգել իրենց համակարգերի և հսկողական մեխանիզմների համարժեքությունը, տեսչական ստուգումների արդյունքների հիման վրա բերվում են առաջավոր ու անցանկալի փորձի օրինակներ, ինչի նպատակը հաստատություններին օժանդակելն է ֆինանսական հանցագործությունների դեմ պայքարի մասով իրենց պարտականությունները կատարելու գործում:

Ուղեցույցը պարտադիր բնույթ չի կրում, և ՖՎՄ-ն դրա դրույթներից շեղումը գործող կարգի խախտում չի համարում: Այդուհանդերձ, ակնկալվում է, որ հաստատությունները պետք է հաշվի առնեն ուղեցույցի բովանդակությունը և համաչափորեն ու ռիսկահենք եղանակով կիրառեն այն ֆինանսական հանցագործությունների դեմ պայքարի իրենց համակարգերում ու հսկողական մեխանիզմներում:

ՖՎՄ-ն պարբերաբար վերանայում է ուղեցույցը՝ նոր բացահայտումներն արտացոլելու և հաստատությունների շրջանում լայն տարածում գտած թերությունների վերացման մասով իր ակնկալիքները պարզաբանելու նպատակով: Բոլոր փոփոխությունները նախքան ավարտուն տեսքի բերվելը հանրային քննարկումների փուլ են անցնում: ՖՎՄ-ի «*Ֆինանսական հանցագործություններ. ուղեցույց հասարակությունների համար*» վերտառությամբ ուղեցույցը հասանելի է http://media.fshandbook.info/Handbook/FC1_FCA_20140401.pdf հղմամբ:

Մասնավոր հարվածի ուղեցույց

Հաստատությունների ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգերի ու հսկողական մեխանիզմների համարժեքությունը գնահատելիս ՖՎՄ-ն հաշվի է առնում նաև **Փողերի լվացման դեմ պայքարի համադրել հսկողության խմբի (ՓԼԴՊՀՀԽ)** ուղեցույցը: Այս ուղեցույցը կազմվել է Միացյալ Թագավորությունում ֆինանսական ծառայությունների ոլորտի մասնագիտական միությունների խմբի կողմից և ներկայացնում է, թե հաստատություններն ինչպես կարող են կատարել ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրությամբ և կանոնակարգերով սահմանված իրենց

պարտականությունները: Ուղեցույցը պաշտոնապես հաստատված է կառավարության կողմից, և դրան հղում է տրվում ՖՎՄ-ի կանոնակարգերում ու ուղեցույցներում: ՖՎՄ-ն իր ուղեցույցները վերանայելիս սերտորեն համագործակցում է ՓԼԴՊՀՀԽ-ի հետ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Բանկային վերահսկողության դաշնային գործակալությունները (ԲՎԴԳ) ուղեցույցներ են հրապարակում ինչպես յուրաքանչյուր իր վերահսկողության ներքո գտնվող սուբյեկտների համար, այնպես էլ ՖՀՄ-ի (ՖԻՆՍԵՆ) հետ համատեղ՝ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը զսպելու և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներին համապատասխանելու վերաբերյալ վերահսկվող ֆինանսական հաստատություններին իրենց ակնկալիքները ներկայացնելու նպատակով: Որպես Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկողության դաշնային խորհրդի (ՖՀՎԴԽ) անդամ՝ ԲՎԴԳ-երը հրապարակել են «Բանկային գաղտնիքի մասին օրենքին և փողերի լվացման դեմ պայքարին առնչվող այլ օրենքներին համապատասխանության ստուգումների ձեռնարկ» վերտառությամբ փաստաթուղթը, որում նկարագրված են ՖՎՄ-ի ստուգողների կողմից իրականացվող ընթացակարգերը: Ձեռնարկում նկարագրված ընթացակարգերը ներկայացնում են ինչպես ՖՎՄ-ի վերահսկողական ակնկալիքները, այնպես էլ կարգավորման դաշտով սահմանված պահանջները, և ապահովում են ստուգման գործընթացի թափանցիկությունը: Ձեռնարկը թույլ է տալիս երաշխավորել ստուգման ընթացակարգերի համակողմանիությունը և հետևողական կիրառությունը ՖՎՄ-ի կողմից վերահսկվող բոլոր հաստատություններում: ՖՀՎԴԽ-ն պարբերաբար վերանայում է ձեռնարկը՝ կանոնակարգման դաշտում և վերահսկողական ակնկալիքներում տեղի ունեցած փոփոխությունները ներառելու համար, որոնք արտացոլում են նոր ի հայտ եկող ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը և արդեն գոյություն ունեցողներում արձանագրված էական փոփոխությունները:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2

ԲԱԶԵԼԻ ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ ՖԱԹՖ-Ի ԿՈՂՄԻՑ ՍԱՀՄԱՆՎԵԼ ԵՆ ՈՐՊԵՍ ԿԻՐԱՌԵԼԻ ՓԼ/ԱՖ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԱՍՈՎ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ (Հ. 26)

Բազելի հիմնարար սկզբունք	Վերահսկողության տարր
Սկզբունք 1	Պարտականությունները, նպատակները և իրավասությունները. Բանկային վերահսկողության արդյունավետ համակարգում բանկերի և բանկային խմբերի վերահսկողության գործառույթ իրականացնող յուրաքանչյուր մարմնի պարտականություններն ու նպատակները հստակ սահմանված են: Առկա է բանկային վերահսկողության նպատշաճ օրենսդրական դաշտ, որը յուրաքանչյուր պատասխանատու մարմնի տալիս է օրենքով սահմանված անհրաժեշտ իրավասություններ բանկերի գործունեությունը թույլատրելու, ընթացիկ վերահսկողություն իրականացնելու, օրենքներին համապատասխանությունը ստուգելու, բանկերի ապահով և ողջամիտ գործունեությանն առնչվող մտահոգությունների դեպքում ուղղիչ միջոցառումներ ձեռնարկելու համար:
Սկզբունք 2	Վերահսկողների անկախությունը, հաշվետվականությունը, ռեսուրսները և իրավական պաշտպանությունը. Վերահսկողն ունի գործառնական անկախություն, թափանցիկ գործընթացներ, ողջամիտ կառավարում, վերահսկողի ինքնուրույնությանն ու ռեսուրսների բավարարությանը չխոչընդոտող բյուջետային գործընթացներ, հաշվետու է իր պարտականությունների կատարման և ռեսուրսների օգտագործման համար: Բանկային վերահսկողության օրենսդրական դաշտն ապահովում է վերահսկողի իրավական պաշտպանությունը:
Սկզբունք 3	Համագործակցությունը և փոխգործակցությունը. Օրենքները, կանոնակարգերը և այլ կարգավորումները ապահովում են

	համապատասխան ներպետական մարմինների ու օտարերկրյա վերահսկողների հետ համագործակցությունը և փոխգործակցությունը: Նշված կարգավորումներով նախատեսված է կոնֆիդենցիալ տեղեկատվության պաշտպանության անհրաժեշտությունը:
Սկզբունք 5	<i>Լիցենզավորման չափանիշները.</i> Լիցենզիա տրամադրող մարմինն իրավասու է սահմանել չափանիշներ և մերժել գործունեություն սկսելու այն դիմումները, որոնք չեն համապատասխանում չափանիշներին: Լիցենզավորման գործընթացի շրջանակում առնվազն գնահատվում են բանկի և ավելի մեծ խմբի սեփականատերերի կառուցվածքն ու կառավարումը (այդ թվում՝ խորհրդի անդամների և ավագ ղեկավարության «պատշաճ և համապատասխան» լինելը), ռազմավարական և գործառնական ծրագիրը, ներքին հսկողության մեխանիզմները, ռիսկերի կառավարումը և նախատեսված ֆինանսական ցուցանիշները (այդ թվում՝ կապիտալի մասով): Ակնկալվող սեփականատերը կամ մայր կազմակերպությունը օտարերկրյա բանկ լինելու դեպքում ձեռք է բերում այդ երկրի վերահսկողի նախնական համաձայնությունը:
Սկզբունք 6	<i>Նշանակալից մասնակցության փոխանցումը.</i> Վերահսկողն իրավասու է ուսումնասիրել, մերժել և պրոդենցիալ պայմաններ առաջադրել գործող բանկերում ուղղակի կամ անուղղակի նշանակալից մասնակցությունը կամ վերահսկիչ բաժնեմասը երրորդ անձի փոխանցելուն վերաբերող ցանկացած առաջարկի կապակցությամբ:
Սկզբունք 7	<i>Խոշոր ձեռքբերումները.</i> Վերահսկողն իրավասու է նախապես սահմանված չափանիշների հիման վրա հաստատել կամ մերժել (կամ դիմել համապատասխան մարմնին՝ հաստատման կամ մերժման առաջարկով) և պրոդենցիալ պայմաններ առաջադրել բանկի կողմից խոշոր ձեռքբերումների կամ ներդրումների, այդ թվում՝ այլ երկրներում գործունեություն սկսելու կապակցությամբ և հավաստիանալ, որ կորպորատիվ փոխկապակցվածությունները կամ կառույցները բանկին չեն

	ենթարկում անհարկի ռիսկերի կամ խոչընդոտում արդյունավետ վերահսկողությանը:
Սկզբունք 8	<i>Վերահսկողական մոտեցումը.</i> Բանկային վերահսկողության արդյունավետ համակարգ ունենալու համար վերահսկողը պետք է առանձին բանկերի և բանկային խմբերի համակարգային կարևորությանը համաչափ կերպով նախաձեռնի ու իրականացնի դրանց ռիսկայնության նկարագրի առաջնայաց գնահատումներ, բնորոշի, գնահատի և արձագանքի ինչպես առանձին բանկերից, այնպես էլ ամբողջ բանկային համակարգից ծագող ռիսկերին, ունենա վաղ միջամտության անհրաժեշտ գործիքներ և այլ պատկան մարմինների հետ համատեղ մշակված ծրագրեր՝ բանկերը ոչ կենսունակ դառնալու դեպքում դրանց լուծարումը պատշաճ կերպով կազմակերպելուն ուղղված քայլեր ձեռնարկելու համար:
Սկզբունք 9	<i>Վերահսկողական մեթոդները և գործիքները.</i> Վերահսկողն օգտվում է մեթոդների և գործիքների ճիշտ համակազմից՝ վերահսկողական մոտեցումն իրագործելու համար, և վերահսկողական ռեսուրսները կիրառում է համաչափորեն՝ հաշվի առնելով բանկերի ռիսկայնության նկարագիրն ու համակարգային կարևորությունը:
Սկզբունք 11	<i>Վերահսկողների ուղղիչ միջոցառումներ ձեռնարկելու և պարզամիջոցներ կիրառելու իրավասությունը.</i> Բանկի ոչ ապահով և ոչ ողջամիտ գործունեության կամ գործառնությունների հայտնաբերման դեպքում, որոնք կարող են ռիսկի ենթարկել բանկերը կամ բանկային համակարգը, վերահսկողը վաղ փուլում ձեռնարկում է միջոցառումներ: Վերահսկողն իր տրամադրության տակ ունի վերահսկողական գործիքների պատշաճ համակազմ՝ ուղղիչ միջոցառումները ժամանակին ձեռնարկելու համար: Սա ներառում է բանկի լիցենզիան հետ կանչելու կամ դրա հետ կանչումը առաջարկելու կարողությունը:
Սկզբունք 12	<i>Կոնսոլիդացված վերահսկողությունը.</i> Բանկային վերահսկողության առանցքային տարրերից է այն, որ

	վերահսկողը բանկային խմբերը վերահսկում է կոնսոլիդացված կերպով, պատշաճ մոնիտորինգ է իրականացնում և, անհրաժեշտության դեպքում, պրոլենցիալ ստանդարտներ է կիրառում բանկային խմբերի կողմից տարբեր երկրներում իրականացվող ողջ բիզնեսի բոլոր տեսանկյունների նկատմամբ:
Սկզբունք 13	<i>Տեղական և օտարերկրյա վերահսկող մարմինների հարաբերությունները.</i> Մեկից ավելի երկրներում գործունեություն ծավալող բանկային խմբերի տեղական և օտարերկրյա վերահսկողները խմբի և դրա կազմի մեջ մտնող կազմակերպությունների արդյունավետ վերահսկողության նպատակով միմյանց հետ փոխանակում են տեղեկատվություն և համագործակցում են: Վերահսկողները պահանջում են, որ օտարերկրյա բանկերի տեղական մասնաճյուղերը գործունեություն ծավալեն այն նույն ստանդարտների համաձայն, որպիսիք կիրառվում են տեղական բանկերի նկատմամբ:
Սկզբունք 14	<i>Կորպորատիվ կառավարումը.</i> Վերահսկողը հավաստիանում է, որ բանկերը և բանկային խմբերն ունեն կորպորատիվ կառավարման կոշտ քաղաքականություններ ու գործընթացներ, որոնցով կարգավորվում են, մասնավորապես, դրանց գործունեության ռազմավարական ուղղությունը, խմբային և կազմակերպչական կառուցվածքը, հսկողության մեխանիզմները, բանկի խորհրդի ու ավագ ղեկավարության պարտականությունները և փոխհատուցումը: Նշված քաղաքականություններն ու գործընթացները համահունչ են բանկի ռիսկայնության նկարագրին և համակարգային կարևորությանը:
Սկզբունք 15	<i>Ռիսկերի կառավարման գործընթացը.</i> Վերահսկողը հավաստիանում է, որ բանկերն ունեն ռիսկերի կառավարման համընդգրկուն գործընթաց (այդ թվում՝ խորհրդի և ավագ ղեկավարության կողմից իրականացվող արդյունավետ հսկողություն), որը թույլ է տալիս ժամանակին բացահայտել, չափել, գնահատել, մոնիտորինգի ենթարկել և վերահսկել կամ

	զսպել բոլոր էական ռիսկերը, գնահատել բանկի կապիտալի և իրացվելիության համարժեքությունն իր ռիսկայնության նկարագրին, ինչպես նաև շուկայական և մակրոտնտեսական պայմաններին: Սա ներառում է արտակարգ իրավիճակներում գործողությունների (այդ թվում, հարկ եղած դեպքում, հստակ և իրագործելի վերականգնման ծրագրերի) մշակումն ու վերանայումը, որոնք պետք է հաշվի առնեն բանկի առանձնահատկությունները: Ռիսկի կառավարման գործընթացը համահունչ է բանկի ռիսկայնության նկարագրին ու համակարգային կարևորությանը:
Սկզբունք 26	<i>Ներքին հսկողությունը և աուդիտը.</i> Վերահսկողը հավաստիանում է, որ բանկերում առկա է համարժեք ներքին հսկողության համակարգ, որը թույլ է տալիս բիզնեսի իրականացման համար ստեղծել ու պահպանել բանկի ռիսկայնության նկարագրին համապատասխանող և պատշաճ կերպով հսկվող գործառնական միջավայր: Ներքին հսկողության համակարգը ներառում է իրավասությունների և պարտականությունների հստակ վերագրումը, բանկի անունից պարտավորությունների ստանձնման, բանկի միջոցների տնօրինման և բանկի ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվապահական հաշվառման գործառույթների տարանջատումը, այդ գործընթացների փոխհամաձայնեցումը, բանկի ակտիվների պահպանությունը, անկախ ներքին աուդիտի և համապատասխանության պատշաճ գործառույթների առկայությունը:
Սկզբունք 29	<i>Ֆինանսական ծառայությունների չարաշահումը.</i> Վերահսկողը հավաստիանում է, որ բանկերն ունեն համարժեք քաղաքականություններ ու գործընթացներ, այդ թվում՝ հաճախորդների պատշաճ ուսումնասիրության խիստ կանոններ, որոնք թույլ են տալիս խթանել ֆինանսական հատվածում էթիկական ու մասնագիտական բարձր ստանդարտների կիրառությունը և կանխարգելել բանկը միտումնավոր կամ ոչ միտումնավոր կերպով հանցավոր գործունեության նպատակով օգտագործելը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

FATF (2012), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – The FATF Recommendations*, FATF, Paris

www.fatf-gafi.org/recommendations

FATF (2013a), *FATF Guidance National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment*, FATF, Paris

www.fatf-gafi.org/topics/methodsandtrends/documents/nationalmoneylaunderingandterroristfinancingriskassessment.html

FATF (2013b), *FATF Methodology for assessing with the FATF Recommendations and the effectiveness of AML/CFT systems*, FATF, Paris

www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf

FATF (2013c), *FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22)*, FATF, Paris

www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/peps-r12-r22.html

FATF (2013d), *Revised Guidance on AML/CFT and Financial Inclusion*, FATF, Paris

www.fatf-gafi.org/topics/financialinclusion/documents/revisedguidanceonamlcftandfinancialinclusion.html

Financial Stability Board (2014), *Guidance on supervisory interaction with financial institutions on risk culture, A Framework for Assessing Risk Culture*, Basel, Switzerland

<https://www.financialstabilityboard.org/publications/140407.pdf>

BCBS (2005), *Compliance and the compliance function in banks*, BIS, Basel, Switzerland

www.bis.org/publ/bcbs113.pdf

BCBS (2010a), *Principles for enhancing corporate governance*, BIS, Basel, Switzerland

www.bis.org/publ/bcbs176.pdf

BCBS (2010b), *Good Practice Principles on Supervisory Colleges*, BIS, Basel, Switzerland

www.bis.org/publ/bcbs177.pdf

BCBS (2011), *Core Principles for Effective Banking Supervision*, Basel, Switzerland

www.bis.org/publ/bcbs213.pdf

BCBS (2014a), *Sound management of risks related to money laundering and financing of terrorism*, BIS, Basel, Switzerland

www.bis.org/publ/bcbs275.pdf

BCBS (2014b) *Revised Good Practice Principles on Supervisory Colleges (Consultative document)*, BIS, Basel, Switzerland

<https://www.bis.org/publ/bcbs276.pdf>

ESMA, EBA, EIOPA and Joint Committee of the European Supervisory authorities (2013), *Preliminary report on anti-money laundering and counter financing of terrorism Risk Based Supervision*

www.eba.europa.eu/documents/10180/16145/JC-2013-72+%28Report+on+Risk+Based+Supervision%29.pdf